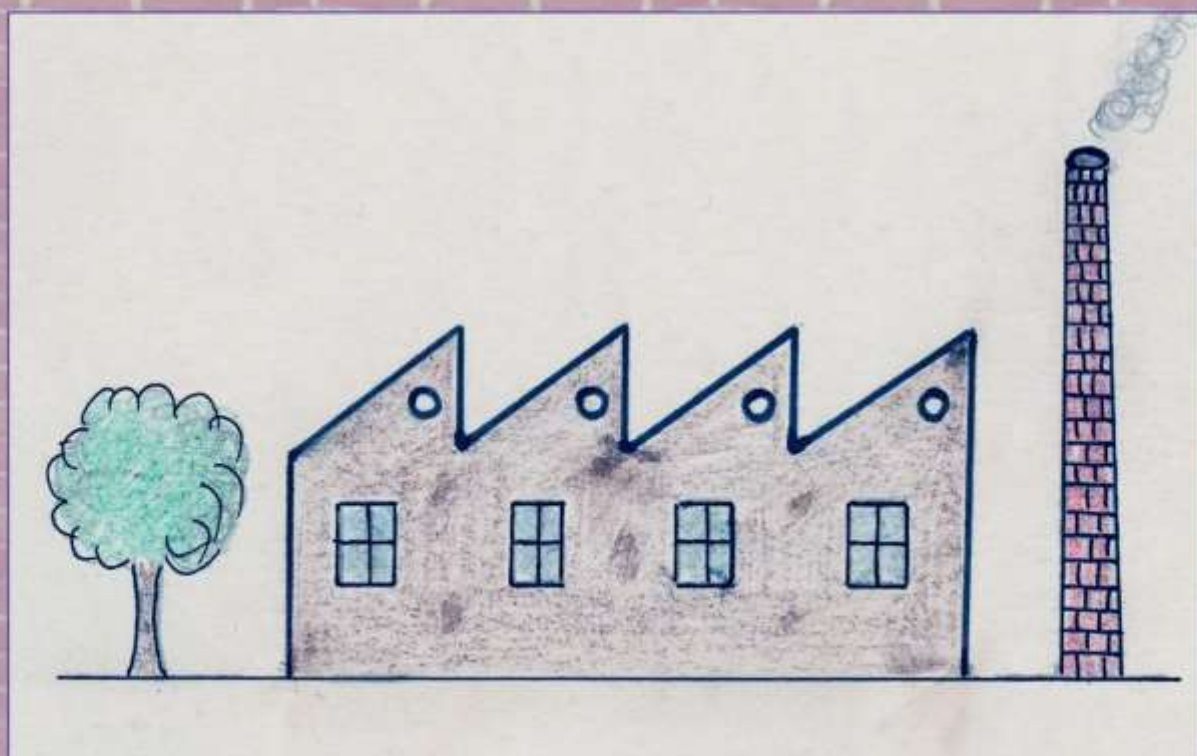

2^ο Εν. Λύκειο Ν. Ιωνίας

Σχολ. έτος 2005-06

Σχολικό Πρόγραμμα
Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

"Παλιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις
της Νέας Ιωνίας"

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΛΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
75% ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
25% ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
2ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχαίων
Επαγγελματιών Κατάρτισης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

Από το σχολικό έτος 2000-01 υλοποιούνται κάθε χρόνο στο σχολείο μας προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Π.Ε) που κύριο σκοπό έχουν την ευαισθητοποίηση των μαθητών για την προστασία του περιβάλλοντος. Το φετινό πρόγραμμα με θέμα τη βιομηχανική κληρονομιά της πόλης μας εντάχθηκε στο έργο «Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης», που συγχρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους και την Ευρωπαϊκή Ένωση με φορέα διαχείρισης το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα	
Α Τάξη	Β Τάξη
1. Κουρέτα Ολιάνα	18. Εκίζογλου Ραφαήλ
2. Κουρτέλης Επαμεινώνδας	19. Καραμάνογλου Αικατερίνη
3. Μακράκη Θεανώ	20. Κοζανίτης Βασίλειος
4. Μάλλιου Παναγιώτα	21. Μέλλου Δέχποινα
5. Μήλα Νίκη	22. Ντεραντώνης Γεώργιος
6. Μουστάκης Νικόλαος	23. Πάτσος Σπυρίδων
7. Παρδάλη Φωτεινή	24. Ριζογιαννοπούλου Ιωάννα
8. Πεταλά Φωτεινή	25. Ρουμπεΐδη Σπυριδούλα
9. Πλάγκας Αλέξανδρος	26. Σακέλλη Ελένη
10. Σκαπέτα Κασσιανή	27. Σταύρου Ιωάννα
11. Τασσόπουλος Γεώργιος	28. Τσιλογλανίδης Βασίλειος
12. Τερζάκη Ειρήνη	29. Χάλαρης Ιωάννης
13. Τζαμτζή Ειρήνη	
14. Τριανταφυλλίδης Μηνάς	
15. Τσαϊνης Ανδρέας-Μάριος	
16. Χαλαυτή Δήμητρα	
17. Χατζηιωάννου Γεώργιος	

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος σχηματίστηκαν οι παρακάτω ομάδες εργασίας:

Θεατρική ομάδα: Τερζάκη Ειρήνη, Σκαπέτα Κασσιανή, Τζαμτζή Ειρήνη, Μακράκη Θεανώ, Πλάγκας Αλέξανδρος, Τριανταφυλλίδης Μηνάς, Τασσόπουλος Γιώργος, Κουρτέλης Επαμεινώνδας, Τσαϊνης Ανδρέας,

Ομάδα παραδοσιακών χορών: Μήλα Νίκη, Χαλαυτή Δήμητρα, Παρδάλη Φωτεινή, Πεταλά Φωτεινή, Κουρέτα Ολιάνα, Μάλλιου Παναγιώτα.

Ομάδα συνεντεύξεων: Τζαμτζή Ειρήνη, Σκαπέτα Κασσιανή, Τερζάκη Ειρήνη, Κουρτέλης Επαμεινώνδας, Σακέλλη Ελένη, Ντεραντώνης Γιώργος.

Ομάδα καλλιτεχνικών κατασκευών: Ρουμπεΐδη Σπυριδούλα, Σταύρου Ιωάννα, Σακέλλη Ελένη, Ντεραντώνης Γιώργος, Καραμάνογλου Κατερίνα, Πάτσος Σπύρος, Χάλαρης Γιάννης, Ριζογιαννοπούλου Ιωάννα, Τσιλογλανίδης Βασίλης, Μέλλου Δέσποινα, Εκίζογλου Ραφαήλ.

Στην κατασκευή της μακέτας του εργοστασίου συμμετείχε και ο μαθητής της Γ τάξης Κτώνας Αχιλλέας.

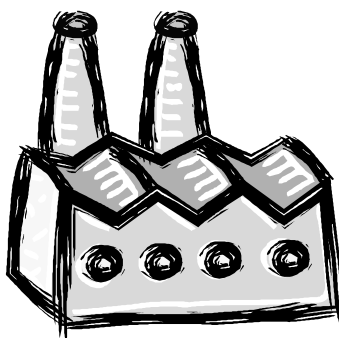
Υπεύθυνοι καθηγητές του προγράμματος Π.Ε. : Αγγελέλης Αλέξανδρος (συντονιστής), Κτώνας Σωτήριος

Σχέδιο εξώφυλλου: Σταύρου Ιωάννα

Ευχαριστίες

Η περιβαλλοντική ομάδα ευχαριστεί:

- Το Δήμο Νέας Ιωνίας για την οικονομική συνδρομή του στο πρόγραμμα Π.Ε. καθώς και για την παραχώρηση της αίθουσας του Συνεδριακού Κέντρου για την εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος.
- Το Δήμαρχο Ν.Ιωνίας κ. Γιάννη Χαραλάμπους και την αντιδήμαρχο και πρόεδρο της Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας κ. Ρεγγίνα Ουσταμπασίδου για το χρόνο που διέθεσαν για τη συνέντευξή μας.
- Το Κέντρο Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.) και ιδιαίτερα τον Πρόεδρο κ. Χάρη Σαπουντζάκη και τα μέλη κ. Μ.Λυκούδη και Χρ.Χατζηγιάννου για την ξενάγηση που μας έκαναν στα μουσεία Υφαντουργίας-Ταπητουργίας και Ιστορικό-Λαογραφικό καθώς και για την ευκαιρία που μας έδωσαν να παρουσιάσουμε το πρόγραμμά μας στην ημερίδα για την κλωστοϋφαντουργία και ταπητουργία.
- Την αρχαιολόγο κ. Όλγα Δακουρά – Βογιατζόγλου για την εισήγησή της στο σχολείο μας και το πληροφοριακό υλικό που μας έδωσε.
- Τους εκπαιδευτικούς των Κ.Π.Ε. Νάουσας και Έδεσσας που μας βοήθησαν να αποκτήσουμε πολύτιμες γνώσεις και μοναδικές εμπειρίες στην περιβαλλοντική εκδρομή μας.
- Τη φοιτήτρια θεατρικών σπουδών Τσάμη Φωτεινή που μας βοήθησε να οργανώσουμε το θεατρικό δράμενο.
- Τον απόφοιτο της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. κ. Φαμέλη Παναγιώτη για τη βοήθειά του στην κατασκευή της μακέτας του παλιού εργοστασίου της ΕΒΥΠ.
- Τον καθηγητή χορού κ. Γιάννη Φωτόπουλο που, με τη συνεργασία και υποστήριξη του Κ.Α.Α.Μ.Ε. (Κέντρο Αιγαιακών Λαογραφικών και Μουσικολογικών Ερευνών), ανέλαβε για δεύτερη συνεχή χρονιά τη διδασκαλία των παραδοσιακών χορών. Επίσης, ευχαριστούμε την υπεύθυνη επικοινωνίας του Κ.Α.Α.Μ.Ε. κ. Βασιλεία Κατσάνη.
- Τους κ. Κ.Κυριακού και Δημ.Εφραίμογλου (βιομήχανο) για την ξενάγηση στην εριουργία Τρία Άλφα.
- Τον υφαντουργό κ. Κων. Κυπραίο για τη συνέντευξη που μας παραχώρησε.
- Το δημοσιογράφο κ. Τάσο Τατάρογλου για τα δημοσιεύματα σχετικά με τις δραστηριότητες του προγράμματός μας στην τοπική εφημερίδα «Ζω στη Ν. Ιωνία».
- Το Διευθυντή μας κ. Καμηλάκη Δημόκριτο που στήριξε από την πρώτη στιγμή το πρόγραμμα και μας παρείχε όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις.
- Την καθηγήτρια ΠΕ2 του σχολείου μας κ. Άννα Κεράνη για τη βοήθειά της.

Την εργασία μας αφιερώνουμε στη μνήμη των Μικρασιατών προσφύγων που με τον καθημερινό τους μόχθο και τον αγώνα δημιούργησαν μια νέα πατρίδα και συνέβαλαν στην ανάπτυξη της ταπητουργίας και της κλωστοϋφαντουργίας στον Ελληνικό χώρο.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή – η έννοια της βιομηχανικής κληρονομιάς
2. Βιομηχανική κληρονομιά της Ν. Ιωνίας
 - α. Η εγκατάσταση των προσφύγων*
 - β. Βιομηχανική ζώνη του Περισσού*
 - γ. Βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης*
 - δ. Η ανάπτυξη της ταπητουργίας*
3. Δραστηριότητες της περιβαλλοντικής ομάδας
 - I. Εκπαιδευτικές επισκέψεις
 - α. Στα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.*
 - β. Σε παλιά εργοστάσια της Ν. Ιωνίας*
 - γ. Στην Τεχνόπολη στο Γκάζι*
 - δ. Στο βιομηχανικό μουσείο Ερμούπολης*
 - II. Άλλες δραστηριότητες
4. Εκπαιδευτική επίσκεψη στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νάουσας και Έδεσσας
5. Συμμετοχή στην ημερίδα για την κλωστοϋφαντουργία και την ταπητουργία
6. Εκδηλώσεις παρουσίασης του προγράμματος
7. Συμπεράσματα – προτάσεις
8. Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Η εγκατάλειψη των παλιών βιομηχανικών συγκροτημάτων είναι φαινόμενο που το διαπιστώνουμε ρίχνοντας μια ματιά γύρω μας. Είναι το πρακτικό αποτέλεσμα των μεγάλων αλλαγών της οικονομικής οργάνωσης της κοινωνίας και των ταχύτατων ρυθμών της τεχνολογικής ανανέωσης, που βιώνονται με σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον της πόλης και της περιφέρειάς της.

Όπως κάποτε συνέβαινε με τους αρχαίους ναούς και τα βυζαντινά μνημεία, έτσι και τώρα παλιά εργοστάσια, ελαιτριβεία, μύλοι, αποθήκες, μηχανές γκρεμίζονται, καταρρέουν, σαπίζουν θάβοντας μνήμες και μαρτυρίες, αποσιωπώντας μια ιστορία που ακόμα δεν έχει γραφτεί, την ιστορία του βιομηχανικού πολιτισμού ενός τόπου.

Χρειάζεται λοιπόν μέριμνα και μελέτη για να μη χαθούν, αλλά, αντίθετα, να αναδειχτούν τα βιομηχανικά μνημεία.

Η **βιομηχανική κληρονομιά** είναι τα κατάλοιπα του βιομηχανικού πολιτισμού που έχουν ιστορική, τεχνολογική, κοινωνική, αρχιτεκτονική ή επιστημονική αξία. Αυτά τα κατάλοιπα αποτελούνται κυρίως από:

- **Τα βιομηχανικά κτίρια** (μύλοι, εργοστάσια, εργαστήρια και τα στοιχεία του μόνιμου εξοπλισμού τους, όπως οι καμινάδες)
- **Τα βοηθητικά κτίρια** (κατοικίες εργοδοτών & εργατών, κτίρια διοίκησης, αποθήκες κλπ)
- **Τις μηχανές και τα εργαλεία**
- **Το βιομηχανικό προϊόν**
- **Τα έντυπα αρχεία και απομνημονεύματα** (φωτογραφίες, επιστολόχαρτα, αφίσες, κατάλογοι πωλήσεων, άρθρα εφημερίδων, χειρόγραφα κείμενα κλπ)
- **Τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς** (τρένα, τραμ, ατμόπλοια κλπ)
- **Τους φυσικούς τόπους βιομηχανικής εκμετάλλευσης** (λατομεία μαρμάρου, μεταλλεία, αλυκές, ανθρακωρυχεία κλπ)
- **Τα τεχνικά έργα υποδομής** (γέφυρες, τούνελ, φράγματα, λιμάνια, φάροι κλπ)

Όλα τα παραπάνω αποτελούν αντικείμενο μελέτης της **βιομηχανικής αρχαιολογίας**, ενός σχετικά νέου κλάδου της επιστήμης με διεπιστημονικό χαρακτήρα, στα πλαίσια του οποίου εργάζονται ιστορικοί, αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί, εθνολόγοι, ανθρωπολόγοι, κοινωνιολόγοι, οικονομολόγοι κ.ά. Η βιομηχανική αρχαιολογία είναι η προσπάθεια μελέτης σε βάθος του βιομηχανικού πολιτισμού και όλης εκείνης της εποχής που τον προετοίμασε, δηλαδή της προβιομηχανικής περιόδου.

Προστασία των βιομηχανικών μνημείων

Τα παλιά βιομηχανικά κατάλοιπα, ως πολιτιστικά και αρχιτεκτονικά μνημεία, προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις και την ελληνική νομοθεσία. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Τη Χάρτα του Nizhny Tagil (Ρωσία) για τη βιομηχανική κληρονομιά, Ιούλιος 2003.
- Τη σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης, Γρανάδα 1985. (Κύρωση της Σύμβασης με το νόμο 2039/92).
- Το νόμο 3028/28-06-02 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» που προβλέπει την προστασία ως μνημείων νεότερων πολιτιστικών αγαθών λόγω και της τεχνικής και βιομηχανικής τους σημασίας και γενικά της επιστημονικής τους σημασίας (άρθρο 6,παρ.1.β)

Αρκετοί φορείς ασχολούνται με τη μελέτη και προστασία των βιομηχανικών μνημείων, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού, το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Επιτροπής για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς (TICCH), το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κ.ά.

Γκάζι: ένα από τα πρώτα εργοστάσια της Αθήνας σε φωτογραφία του 1980, λίγο πριν την παύση της λειτουργίας του

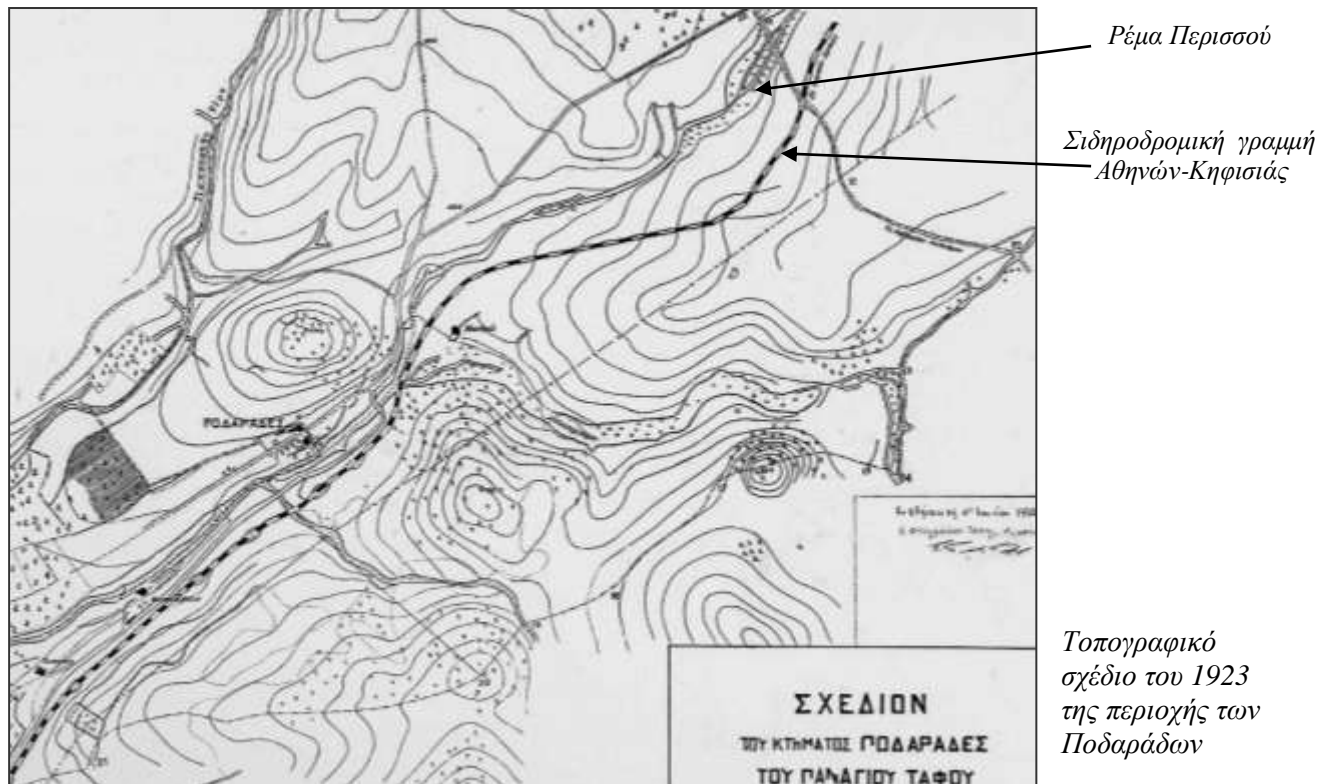
Ο θερμοστής ελαιτριβείου στη Μυτιλήνη φωτογραφίζεται μπροστά σε ατμολέβητα κατασκευής του εργοστασίου Ισηγόνη της Σμύρνης

Μεταξουργείο στο Σουφλί

Βιομηχανική κληρονομιά της Ν. Ιωνίας

Το 1923 ένας μεγάλος αριθμός προσφύγων απ' όλα τα σημεία του Ελληνισμού της Μ. Ασίας και του Πόντου εγκαθίσταται στη Ν. Ιωνία. Οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην περιοχή **Ποδαράδες** που ήταν σχεδόν ακατοίκητη, με κτήματα από αμπέλια και ελιές και διασχίζονταν από τον ποταμό Περισσό ή Ποδονίφτη.

Πριν από τον ερχομό των προσφύγων είχε δραστηριοποιηθεί στην περιοχή ο Αρκαδικής καταγωγής βιομήχανος **Νικόλαος Κυρκίνης**, μια ιδιαίτερα ικανή προσωπικότητα. Ο Κυρκίνης, ιδρυτής της μεγαλύτερης κλωστοϋφαντουργικής εταιρείας της Αθήνας, της «Ελληνικής Εριουργίας Α.Ε.» στα Πατήσια, αγόρασε το 1918 το πρώτο οικόπεδο στην περιοχή των Ποδαράδων. Στο χώρο αυτό, που τότε διέθετε συγκοινωνία (σιδηροδρομική γραμμή Αθήνας-Κηφισιάς) και αφθονία νερού από το παρακείμενο ρέμα του Περισσού ποταμού, ο Κυρκίνης έστησε αρχικά το **πλυντήριο** της εριουργίας, εκμεταλλευόμενος έναν παλιό υδρόμυλο που υπήρχε μέσα στο οικόπεδο.

Ο Νικόλαος Κυρκίνης

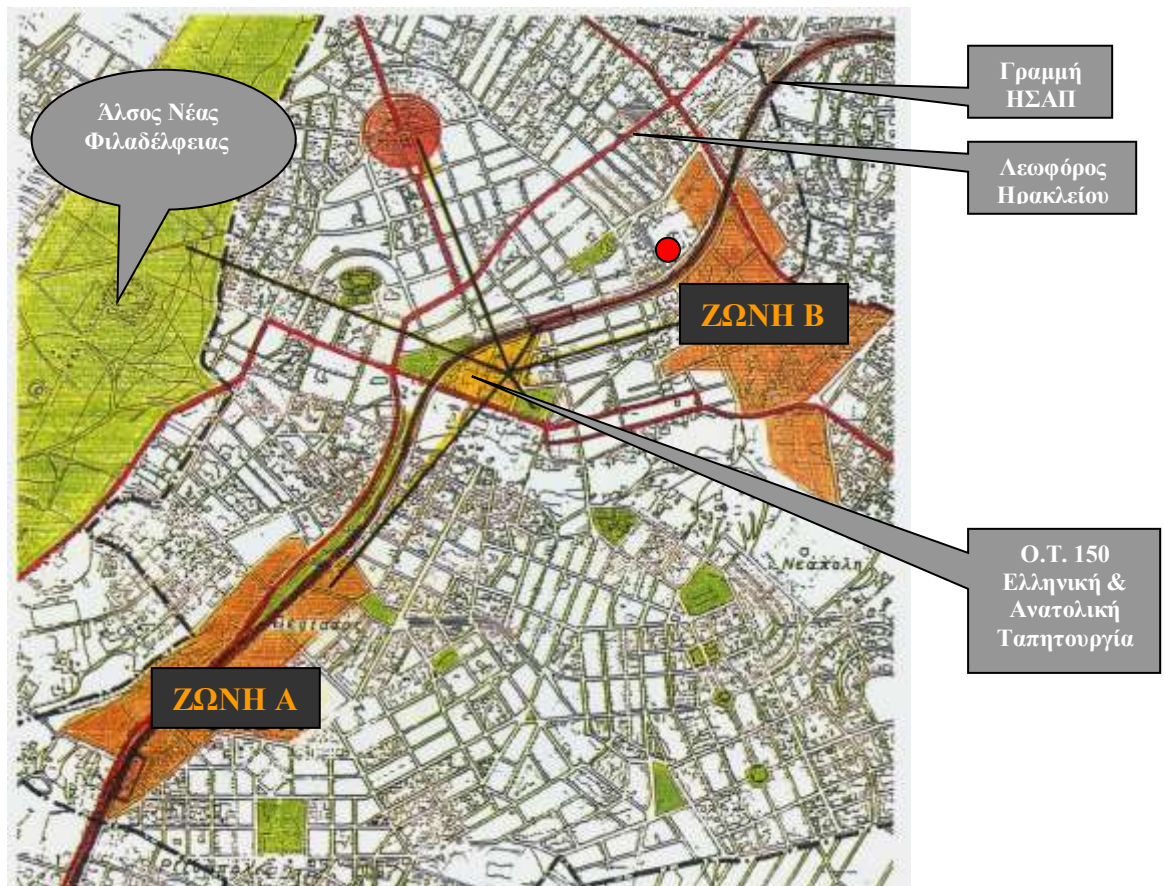

Παλιά φωτογραφία της Ελληνικής Εριουργίας στα Πατήσια

Το πλυντήριο της Ελληνικής Εριουργίας στην οδό Ηρακλείου σώζεται μέχρι σήμερα

Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Ν.Ιωνία καθορίζεται σε δύο ζώνες, όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη.
 i) Τη **ζώνη Α του Περισού** με τα εργοστάσια του Κυρκίνη και
 ii) Τη **ζώνη Β της Ελευθερούπολης** που αποτέλεσε αποκλειστικά δημιούργημα των Μικρασιατών προσφύγων, οι οποίοι μετέφεραν στη νέα τους πατρίδα την επιχειρηματική τους δραστηριότητα και τέχνη.

Εκτός από τα δύο βιομηχανικά συγκροτήματα στις ζώνες Α και Β, δημιουργήθηκαν στο κέντρο της πόλης οι δύο ιστορικές ταπητουργίες, η **Ανατολική και η Ελληνική Ταπητουργία**, που καταλάμβαναν την έκταση του οικοδομικού τετραγώνου 150 (το τετράγωνο όπου βρίσκονται σήμερα το Ι.Κ.Α, το Κ.Ε.Π., το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και το δημοτικό πάρκινγκ).
 (Σημ. Η κόκκινη τελεία στο χάρτη δείχνει τη θέση που βρίσκεται σήμερα το σχολείο μας)

Α. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΣΟΥ

Αμέσως μετά τη δημιουργία του πλυντηρίου της Ελληνικής Εριουργίας στην οδό Ηρακλείου, ο Κυρκίνης ιδρύει το **εργοστάσιο της μεταξουργίας** (1919), που με τον ερχομό των προσφύγων (1923) μετατρέπεται σε ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ελληνική Μεταξουργία Α.Ε.». Καταλυτικό ρόλο στη βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής έπαιξαν οι πρόσφυγες με τα φθηνά και εξειδικευμένα εργατικά χέρια που πρόσφεραν, καθώς έφεραν από την πατρίδα τους, τη Μικρά Ασία, την τεχνογνωσία της βαμβακουργίας, της μεταξουργίας και της ταπητουργίας. Δυστυχώς, το πανέμορφο κτίριο της μεταξουργίας κατεδαφίστηκε το 1960 και σήμερα στεγάζει τις υπηρεσίες και τα γραφεία του Κ.Κ.Ε., το γνωστό «Σπίτι του Λαού».

«Στο εργοστάσιο των Ποδαράδων αναπνίζουσι την μέταξαν και υφαίνουν ωραία μεταξωτά», σημειώνει πηγή της εποχής αναφερόμενη στη μεταξουργία του Κυρκίνη στον Περισσό.

Η αύξηση των επιχειρήσεων της Μεταξουργίας και της Εριουργίας και οι αυξημένες ανάγκες τους σε κινητήρια δύναμη οδήγησαν τον Κυρκίνη στη δημιουργία του εργοστασίου ηλεκτροπαραγωγής «**Ηλεκτροβιομηχανική**» (1924) στον Περισσό που έδινε κίνηση στα εργοστάσια, αλλά και φωτισμό στους οικισμούς από τη Ν.Ιωνία μέχρι την Κηφισιά. Την ίδια χρονιά χτίστηκε εργοστάσιο κοπής και ραφής στρατιωτικών και πολιτικών ενδυμάτων, αλλά και εργοστάσιο ξυλουργείου, μηχανουργείου και σιδηρουργείου που ήταν απαραίτητα για τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Το 1925 υψώνεται το μνημειώδες εργοστάσιο της **Βαμβακουργίας** στα Πευκάκια με την εντυπωσιακή αρχιτεκτονική του που στηρίχτηκε σε πρότυπα κατασκευής αγγλικών εργοστασίων.

Το κτίριο, αναπαλαιωμένο, δεσπόζει σήμερα στην περιοχή. Βρίσκεται απέναντι από το σταθμό του ΗΣΑΠ στα Πευκάκια και έχει κριθεί διατηρητέο.

Η Βαμβακουργία σε φωτογραφία του 1960

Η σημερινή όψη του εργοστασίου της Βαμβακουργίας στα Πευκάκια

*Το διατηρητέο κτίριο της Βαμβακουργίας στεγάζει σήμερα σούπερ μάρκετ...
Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης θυσιάστηκε στο βωμό του κέρδους.*

Γενική άποψη των εργοστασίων στον Περισσό (φωτογραφία του 1929)

Μετά το θάνατο του Ν. Κυρκίνη, ιδρύεται το 1932 από τους συνεργάτες του το εργοστάσιο της **ΕΒΥΠ (Ελληνική Βιομηχανία Υφαντουργικών Προϊόντων)** που ξεκίνησε με την ανέγερση ενός εριοκλωστήριου και επεκτάθηκε με μεταξοκλωστήριο, πλυντήριο, βαφείο και αποθήκες. Από το συγκρότημα της ΕΒΥΠ (γνωστής και ως ΕΡΙΟΤΕΚ), που βρίσκεται μεταξύ των οδών Σαλαμίνας, Καλλιπόλεως και Βυζαντινών Αυτοκρατόρων στον Περισσό, σώζονται σήμερα η καμινάδα, το εριοκλωστήριο και το μεταξοκλωστήριο με τη χαρακτηριστική οδοντωτή στέγη. Το κτίριο αγοράστηκε πρόσφατα από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας και το μέλλον του είναι αβέβαιο.

*Η χαρακτηριστική οδοντωτή στέγη της ΕΒΥΠ
(οδός Καλλιπόλεως)*

Η μεγαλειώδης καμινάδα της ΕΒΥΠ στην οδό Σαλαμίνας

B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗΣ

*Παλιά φωτογραφία του εργατικού προσφυγικού συνοικισμού της Ελευθερούπολης.
Στο κέντρο διακρίνονται οι σειρές με τις οδοντωτές στέγες των εργοστασίων*

Οι πρόσφυγες, που αρχικά αποτέλεσαν το εργατικό δυναμικό στα εργοστάσια του Κυρκίνη, σύντομα έδωσαν το δικό τους στίγμα στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στην περιοχή. Ήταν άνθρωποι που χαρακτηρίζονταν από επιχειρηματικό πνεύμα, πείσμα και την ικανότητα να αναγεννιούνται μέσα από τις στάχτες.

Στο χώρο της Ελευθερούπολης, που καθορίστηκε από την Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ) ως «χώρος εργοστασίων», οι πρόσφυγες επιδόθηκαν στην πατροπαράδοτη τέχνη τους, την ταπητουργία και παράλληλα στην κλωστοϋφαντουργία. Στην περιοχή αναπτύχθηκαν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες, αλλά και δεκάδες μικρές βιοτεχνίες. Παράλληλα με τα οργανωμένα εργοστάσια δημιουργήθηκαν και πολυάριθμες οικοτεχνίες. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι δεν υπήρχε κανένα σπίτι στη Νέα Ιωνία χωρίς αργαλειό.

Ας δούμε τώρα τέσσερα από τα μεγαλύτερα εργοστάσια της Ελευθερούπολης.

1. Κλωστοϋφαντουργία Μουταλάσκη (έτος ίδρυσης 1924)

Ένα από τα μεγαλύτερα βιομηχανικά συγκροτήματα της Ν.Ιωνίας. Ιδρύθηκε από τις οικογένειες Τσαλικογλου και Σινιόσογλου και πήρε το όνομά του από την κωμόπολη Μουταλάσκη της Καρπαδοκίας, τόπο καταγωγής των Σινιόσογλου. Ξεκίνησε τη λειτουργία του σαν μια μικρή βιοτεχνία και το 1927 μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία, που σιγά-σιγά εξελίχθηκε σε μια μεγάλη και ακμαία επιχείρηση και μία από τις σημαντικότερες κλωστοϋφαντουργικές μονάδες της Ελλάδας. Το εργοστάσιο παρήγε το **κάμποτ**, ένα υψηλής ποιότητας βαμβακερό ύφασμα με το οποίο καθιερώθηκε στην ελληνική αγορά. Στις αρχές του 1979 η επιχείρηση συγχωνεύτηκε με την Πειραιϊκή – Πατραϊκή και στη συνέχεια αγοράστηκε από τον όμιλο εταιρειών Σακαλίδη. Σταμάτησε να λειτουργεί το 2000 και στη συνέχεια το μεγαλύτερο μέρος του συγκροτήματος γκρεμίστηκε για να μετατραπεί σε χώρο γραφείων, που το 2004 φιλοξένησε τις εργασίες της οργανωτικής επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων. Το μόνο τμήμα από το κτίριο του παλιού εργοστασίου που διατηρήθηκε κατά τη μετατροπή ήταν αυτό με την οδοντωτή στέγη, που φαίνεται από την οδό Φιλικής Εταιρείας.

Το σήμα της εταιρείας «Μουταλάσκη»

Μηχανήματα του υφαντηρίου

Παλιά φωτογραφία με το προσωπικό του εργοστασίου

Ελευθερούπολη, οδός Φιλικής Εταιρείας. Κάποτε το εργοστάσιο Μουταλάσκη επιβάλλονταν με τον όγκο του στην περιοχή. Από το τεράστιο αυτό βιομηχανικό συγκρότημα σήμερα έχει απομείνει μόνο το τμήμα με την οδοντωτή στέγη που αποκαταστάθηκε και στεγάζει γραφεία εταιρειών.

2. Κλωστοϋφαντήρια Αθηνά (έτος ίδρυσης 1926)

Το εργοστάσιο ιδρύθηκε από τους αδελφούς Σινάνογλου και παρήγε βαμβακερά προϊόντα. Συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα και ανήκει στον όμιλο εταιρειών Σακαλίδη. Διατηρείται το παλιό υφαντήριο του 1938, που βρίσκεται σε επαφή με ένα νεότερο ορθογώνιο κτίριο του 1963.

Άποψη του εργοστασίου ΑΘΗΝΑ από την οδό Φιλικής Εταιρείας

Το υφαντήριο (πάνω με την οδοντωτή στέγη) σε επαφή με το νεότερο ορθογώνιο κτίριο (κάτω)

3. Ιωνική υφαντουργία (έτος ίδρυσης 1949)

Ιδρύθηκε από τους αδελφούς Κεσίσογλου στο χώρο που προηγουμένως ανήκε στην ταπητουργική εταιρεία «Σπάρταλης». Αναπτύχθηκε σταδιακά σε μεγάλη υφαντουργική εταιρεία.

Η Ιωνική υφαντουργία με την ιωνική στοά στην είσοδο του κτιρίου (όψη από την οδό Φιλελλήνων)

4. Εριουργία «Τρία Άλφα» (έτος ίδρυσης 1927)

Ιδρύθηκε από τους Σπαρταλήδες (δηλ. από τη Σπάρτη της Μικράς Ασίας) επιχειρηματίες Εφραίμογλου και Στύλογλου με αποκλειστική παραγωγή τα εγγλέζικα κασμίρια, εφάμιλλα εκείνων του εξωτερικού. Το εργοστάσιο πήρε την επωνυμία «Τρία Άλφα» το 1975. Συνεχίζει να λειτουργεί έως σήμερα παράγοντας μάλλινα και σύμμικτα υφάσματα. Το συγκρότημα περιλαμβάνει βαφείο, εριοκλωστήριο, υφαντήριο, πλυντήριο-στεγνωτήριο και φινιριστήριο μάλλινων υφασμάτων.

Παλιά φωτογραφία με το προσωπικό του «Τρία Άλφα»

Το παλιό υφαντήριο του εργοστασίου Τρία Άλφα έχει ξύλινη στέγη και χρονολογείται από το 1933

Το Τρία Άλφα όπως φαίνεται από την οδό Παναγούλη

Γ. Η ΤΑΠΗΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗ Ν. ΙΩΝΙΑ

Οι πρόσφυγες έφεραν από την πατρίδα τους τη Μ.Ασία την τεχνογνωσία της ταπητουργίας, ενός κλάδου άγνωστου μέχρι τότε στην Ελλάδα. Η Σπάρτη της Πισιδίας ήταν γνωστό ταπητουργικό κέντρο της Μ.Ασίας και τα χαλιά των Σπαρταλήδων, τα «Σπάρτα Χαλησί», ήταν γνωστά στην Ευρώπη και την Αμερική. Στη Ν. Ιωνία ο νέος και πολλά υποσχόμενος κλάδος της ταπητουργίας προσήλκυσε το ενδιαφέρον πολλών γηγενών επιχειρηματιών, οικονομικών παραγόντων και τραπεζών, που εκμεταλλευόμενοι την τεχνογνωσία των προσφύγων συνεταιρίστηκαν μαζί τους στη δημιουργία μεγάλων εταιρειών. Επιπλέον, η ανάπτυξη της ταπητουργίας σε βιομηχανική δραστηριότητα συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό στην επαγγελματική αποκατάσταση των προσφύγων. Στα εργοστάσια δούλευαν κυρίως γυναίκες, οι περισσότερες μικρής ηλικίας, ενώ ο ανδρικός πληθυσμός απασχολήθηκε κυρίως στις οικοδομικές εργασίες για την ίδρυση του οικισμού και των εργοστασίων στην βιομηχανική ζώνη.

Γυναίκες δουλεύουν χαλί σε αργαλειό

Η ταπητουργική εταιρεία **Σπάρταλης**, γνωστή από τη Σμύρνη, συνέχισε τις δραστηριότητές της στην Ελλάδα και ίδρυσε μεγάλο εργοστάσιο στην Ελευθερούπολη (στη θέση που βρίσκεται σήμερα το εργοστάσιο της Ιωνικής). Άλλες σημαντικές ταπητουργίες ήταν αυτές των **Μποστταντζόγλου** και **Δουρμούσογλου**, ενώ στο κέντρο της πόλης (στο σημερινό οικοδομικό τετράγωνο 150) δημιουργήθηκαν δύο ιστορικές ταπητουργίες, η **Ελληνική και η Ανατολική Ταπητουργία**. Η πορεία της ταπητουργίας στην Ελλάδα ήταν εντυπωσιακή, αλλά σύντομη. Το 1929 η διεθνής οικονομική κρίση που επηρέασε ιδιαίτερα την αμερικανική αγορά, η οποία απορροφούσε το 90% της παραγωγής, καθώς και ο συναγωνισμός από τα φτηνότερα περσικά και τούρκικα χαλιά έδωσαν κάρριο χτύπημα στον κλάδο. Η βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης επιβίωσε με καθολική στροφή στη βαμβακουργία.

Εξωτερική άποψη των εν Ηοδοκράδας Έργοστασίων της Έταιρείας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΠΗΤΟΥΡΓΙΑ Α. Ε.

Η Ελληνική Ταπητουργία των Κυρκίνη-Φουστάνου ιδρύθηκε το 1925. Το διώροφο εργοστάσιο έχει κατεδαφιστεί και στη θέση του βρίσκεται σήμερα το ΙΚΑ της Ν. Ιωνίας.

Η Ανατολική Ταπητουργία ιδρύθηκε το 1923, με κύριους μετόχους τον Γ.Β.Μαυρολέοντα, πρόεδρο του Ταμείου Περιθάλψεως Προσφύγων και τους αδελφούς Βαϊανούς. Αποτελούσε συνέχεια της ταπητουργίας “Αδελφοί Βαϊανοί” που είχε συσταθεί το 1914 από τον Βάιο και Χάττο Βαϊανό, οι οποίοι μετέφεραν στην Ελλάδα την επιχείρηση που διατηρούσαν στην πατρίδα τους, το Ικόνιο της Μικράς Ασίας. Οι Βαϊανοί ήταν άριστοι γνώστες του ανατολίτικου χαλιού. Το εργοστάσιο, στο οποίο δούλευαν 300 εργάτριες προσφυγικής καταγωγής, κατασκεύαζε εξαιρετικής ποιότητας χαλιά και η παραγωγή διοχετευόταν στη Ν.Υόρκη, όπου διατηρούσε κατάστημα η εταιρεία.

Ένα μέρος από το συγκρότημα της Ανατολικής Ταπητουργίας κατεδαφίστηκε το Μάιο του 2005, παρά τις αντιδράσεις αρχαιολόγων, πολιτών και φορέων. Διασώθηκαν η καμινάδα και τα κτίρια με πρόσοψη στην οδό Πατριάρχου Ιωακείμ, που αποκαταστάθηκαν και στεγάζουν σήμερα το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών, τα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και το συνεδριακό κέντρο του Δήμου Ν.Ιωνίας. Ο ελεύθερος χώρος που δημιουργήθηκε από την κατεδάφιση των υπόλοιπων κτιρίων του συγκροτήματος χρησιμοποιείται σήμερα σαν δημοτικό πάρκινγκ. Ο Δήμαρχος Ν. Ιωνίας, σε συνέντευξη που του πήραμε, μας δήλωσε ότι ο χώρος αυτός πρόκειται να διαμορφωθεί σε πάρκο με υπόγειο γκαράζ. Εμείς διαφωνούμε με την κατασκευή του γκαράζ και κάνουμε τις δικές μας προτάσεις (βλ. σελ. 49).

Μερικά από τα κτίρια που γκρεμίστηκαν

Η καμινάδα της Ανατολικής Ταπητουργίας

Τα κτίρια της οδού Πατρ. Ιωακείμ που αποκαταστάθηκαν

Το θέμα της κατεδάφισης της Ανατολικής Ταπητουργίας απασχόλησε (και απασχολεί ακόμα) τον ημερήσιο και τον τοπικό τύπο. Μάλιστα, επανήλθε στο προσκήνιο με αφορμή την πρόσφατη κατεδάφιση του εργοστασίου της δισκογραφικής εταιρείας Columbia.

Παραθέτουμε, ενδεικτικά, δύο δημοσιεύματα της εφημερίδας «Καθημερινή» για το θέμα.

19-11-03

Από το ΣτΕ η σωτηρία ιστορικού κτιρίου

Την ιστορία του κτιριακού συγκροτήματος της παλαιάς ταπητουργίας, στη Ν. Ιωνία, αναγνώρισε ο πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας κ. Κ. Μενουδάκος, απαγορεύοντας με «προσωρινή διαταγή» οποιαδήποτε πράξη κατεδάφισης ή αλλοίωσης των βιομηχανικών επιχειρήσεων, που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό και ιστορικό ενδιαφέρον στην περιοχή. Η απόφαση έρχεται σε αντίθεση με αυτή του υπουργείου Πολιτισμού, που επέτρεψε την κατεδάφιση, ενώ το θέμα παραπέμπει ευθέως και στη διελκυστίνδα που έχει αναπτυχθεί με τα προσφυγικά στη λεωφόρο Αλεξάνδρας και τις προσπάθειες που καταβάλλονται από φορείς για τη σωτηρία τους. Την αίτηση αναστολής της υπουργικής απόφασης κατέθεσαν η «Πανελλήνιος Ομοσπονδία Προσφύγων 1922», οι σύλλογοι «Κλωστούφαντουργών-Βιοτεχνών-Μικροβιομηχάνων Αττικής» και κάτοικοι της περιοχής.

Η λειτουργία της επιχείρησης «Ανατολική Ταπητουργία» (μαζί με την «Ελληνική Ταπητουργία», που έχει κατεδαφιστεί) από το 1922, συμβάδισε με την ίδρυση και ανάπτυξη των οικισμών Ν. Ιωνίας, Περιεσσού και Ελευθερούπολης από τους πρόσφυγες της Μ. Ασίας. Στις συνοικίες αυτές εγκαταστάθηκαν αρχικώς 500 οικογένειες προσφύγων ταπητουργών, οι οποίοι κατασκεύαζαν ανατολίτικα χαλιά. Το κτιριακό συγκρότημα της «Ανατολικής Ταπητουργίας» αναπτύσσεται σε οικόπεδο εμβαδού 5.400 τ.μ., ενώ ιδιαίτερα σημαντικό σε μέγεθος και αρχιτεκτονική τυπολογία θεωρείται το κτίριο του υφαντουργείου, εμβαδού 730 τμ. Έχει ασύμμετρες (με οδοντωτές πτυχώσεις σε στέγαση) δίρρικτες στέγες και διαφώτιστα στη βορεινή πλευρά τους. Το συγκρότημα διαθέτει δρόμο-άξονα με ευκαλύπτους, που διαχωρίζει τις δύο ενότητες του συγκροτήματος.

6 -7 - 05

Κατεδαφίστηκε παλιό εργοστάσιο στη Ν. Ιωνία

Νίκος Βατοπουλος

Ένα ακόμη κομμάτι της βιομηχανικής κληρονομιάς της Αθήνας κατεδαφίστηκε. Πρόκειται για το παλιό βιομηχανικό συγκρότημα της Ανατολικής Ταπητουργίας στη Νέα Ιωνία, χτισμένο το 1923 σε οικόπεδο οκτώ στρεμμάτων και συνδεδεμένο με την προσφυγική μνήμη της περιοχής. Παρά τις συντονισμένες προσπάθειες κοινωνικών ομάδων και φορέων που διεκδίκησαν τη διάσωση του συγκροτήματος (ανάμεσά τους και η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς), τα κτίρια της Ανατολικής Ταπητουργίας τελικά κατεδαφίστηκαν. Το Υπουργείο Πολιτισμού, με απόφαση του 2003, εκτίμησε ότι τα ετοιμόρροπα κτίρια είχαν απολέσει τα μορφολογικά τους στοιχεία και αποφάσισε να επιτρέψει την κατεδάφισή τους επιτρέποντας στη δημοτική αρχή της Νέας Ιωνίας να ικανοποιήσει ένα παλαιό αίτημά της: την απελευθέρωση του χώρου και τη δημιουργία υπογείου πάρκινγκ.

Δύο κόσμοι

Η Νέα Ιωνία, από τις πρώτες εργατικές και βιομηχανικές συνοικίες, μεταβάλλεται στις μέρες μας ταχύτατα σε πόλη χωρίς ταυτότητα και ιστορική μνήμη. Το βιομηχανικό συγκρότημα της Ανατολικής Ταπητουργίας (στο οποίο αργότερα και για πολλές δεκαετίες στεγάστηκε η «Ελληνική Μεταξοβιομηχανία» της εταιρείας «Αφροδίτη») έγινε τώρα μετά την κατεδάφισή του ένα πεδίο συμβολικής αντιπαράθεσης δύο αντιλήψεων για την κοινωνική ιστορία και την αστική ανάπτυξη. Η δημοτική αρχή θεωρούσε την πιθανότητα διατήρησης του συγκροτήματος «καταστροφική». Από την άλλη, η αρχαιολόγος Ολγα Δακουρά - Βογιατζόγλου, που έδωσε μάχη για τη διάσωση της Ανατολικής Ταπητουργίας, υποστηρίζει ότι «κανένας μέχρι σήμερα πολιτικός και αντικειμενικός παράγοντας δεν αναζήτησε την ταυτότητα, το πρόσωπο της Νέας Ιωνίας», που «κατάντησε μια πόλη φάντασμα, γνωστή μόνο με ένα όνομα στον αστικό χάρτη». Στο οικόπεδο της παλιάς Ανατολικής Ταπητουργίας, «συγκρούονται δύο αντιλήψεις που κρίνονται σε διαφορετικά επίπεδα».

Παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη μάχη χάθηκε για τους υπερασπιστές της ιστορικής μνήμης, η περίπτωση αυτή είναι ενδεικτική (και συμβολική) για πολλές άλλες που αναδεικνύονται σε πεδία σύγκρουσης ιδεολογικών αντιπαράθεσεων. Η συχνά πραγματιστική προσέγγιση της τοπικής αυτοδιοίκησης που αναζητεί δρόμους άμεσης εξαργύρωσης για αποσυμφόρηση προβλημάτων που έχει δημιουργήσει η έλλειψη πολιτικής, αντιπαράκειται με τις δυνάμεις εκείνες που προτάσσουν την μακροπρόθεσμη επένδυση στην ιστορική μνήμη, την κοινωνική συνοχή και την αστική ταυτότητα. Η αρχαιολόγος Ολγα Δακουρά - Βογιατζόγλου είχε διατυπώσει πρόταση για επανάχρηση του εργοστασίου ως χώρου τεκμηρίωσης και τεχνολογικού Μουσείου αφιερωμένου στην κλωστούφαντουργία «που πιστά υπηρετήθηκε μέχρι σήμερα στον χώρο της Νέας Ιωνίας».

Δραστηριότητες της ομάδας μας

Το περασμένο φθινόπωρο ξεκινήσαμε το πρόγραμμά μας με συλλογή πληροφοριών από διάφορες πηγές. Για το σκοπό αυτό στις 22-11-05 προσκαλέσαμε στο σχολείο μας την αρχαιολόγο κ. **Όλγα Βογιατζόγλου**, ειδική σε θέματα βιομηχανικής αρχαιολογίας, που μας μίλησε για τη βιομηχανική κληρονομιά της πόλης μας.

Στις 19-12-05 επισκεφθήκαμε τα δύο όμορφα μουσεία του Κέντρου Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ), τα περισσότερα εκθέματα των οποίων προέρχονται από δωρεές. Στο μουσείο **υφαντουργίας – ταπητουργίας** ανέλαβε να μας ξεναγήσει ο κ. Χρ. Χατζηγιάννου. Είδαμε παλιούς χειροκίνητους ξύλινους αργαλειούς με σαΐτες, αλλά και πιο σύγχρονους βιομηχανικούς (τύπου Sulzer), παλιές πλεκτομηχανές και καλτσομηχανές, δείγματα νημάτων, χαλιών και υφασμάτων, καλλιτεχνικές δημιουργίες από μετάξι, παλιές φωτογραφίες κλπ. Στη συνέχεια ο κ. Μ. Λυκούδης μας ξενάγησε στο **ιστορικό – λαογραφικό** μουσείο που διασώζει κομμάτια του Μικρασιατικού πολιτισμού. Εκεί είδαμε διάφορα αντικείμενα-ντοκουμέντα από τη Μ.Ασία, όπως παραδοσιακές φορεσιές, εργόχειρα, παλιά βιβλία και έγγραφα, σκεύη, φωτογραφίες κλπ.

Με την επίσκεψή μας αυτή γνωρίσαμε την ιστορία της κλωστοϋφαντουργίας και της ταπητουργίας στην πόλη μας και αντιληφθήκαμε την τεράστια συμβολή τους στην τοπική και εθνική οικονομία. Ακόμα, συνειδητοποιήσαμε την ιστορική παρουσία του Ελληνισμού στη Μικρά Ασία και την προσφορά των προσφύγων στην Ελλάδα μετά την καταστροφή.

1. Βιομηχανικός αργαλειός
2. Επίδειξη λειτουργίας παλιού ξύλινου αργαλειού με σαΐτα
3. Ξενάγηση στο ιστορικό-λαογραφικό μουσείο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. από τον κ. Μ. Λυκούδη

Περπατώντας στην πόλη μας

Αφού συγκεντρώσαμε πληροφορίες από διάφορες πηγές, βγήκαμε βόλτα στην πόλη μας για να δούμε μερικά από τα παλιά εργοστάσια. Μέρα με τη μέρα αρχίσαμε να αντιλαμβανόμαστε ότι δεν ήταν οι γκριζοί, θλιβεροί όγκοι της πρώτης ματιάς. Αρχίσαμε να νιώθουμε δέος και θαυμασμό μπροστά στην ιδιαίτερη ομορφιά τους, συνειδητοποιώντας ότι αυτά τα βιομηχανικά κτίρια αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο κομμάτι της ιστορίας της πόλης μας.

Νιώσαμε όμως λύπη και αγανάκτηση όταν διαπιστώσαμε ότι μερικά από αυτά δεν αξιοποιήθηκαν με μορφή που να σέβεται το χαρακτήρα και την ιστορία τους. Για παράδειγμα, το διατηρητέο κτίριο της Βαμβακουργιάς στα Πευκάκια, που αποτελεί στολίδι για την πόλη μας, στεγάζει σήμερα σούπερ μάρκετ...

Ακόμα, νιώσαμε απογοήτευση στην ιδέα ότι κάποια παλιά εργοστάσια μπορεί να ισοπεδωθούν χάριν της προόδου. Μαζί με αυτά γκρεμίζονται και οι αναμνήσεις των παππούδων και γιαγιάδων μας, ενώ χάνεται σιγά-σιγά η ιστορική ταυτότητα της πόλης μας.

Επιπλέον, μας πονάει η σκέψη ότι τη θέση τους μπορεί να πάρουν απρόσωπα, γυάλινα μεγαθήρια στο όνομα ενός «εκσυγχρονιστικού» πολιτισμού.

Στις 21-2-06 επισκεφθήκαμε τα εργοστάσια της ΕΒΥΠ και της Βαμβακουργιάς στον Περισσό. Λίγες μέρες μετά, η «καλλιτεχνική» ομάδα της Β λυκείου ξεκίνησε την κατασκευή της μακέτας του εργοστασίου της ΕΒΥΠ με τη βοήθεια του ζωγράφου κ. Πάνου Φαμέλη.

Ακόμα, στις 27 Φεβρουαρίου η ομάδα μας επισκέφθηκε την εριουργία Τρία Άλφα, ένα από τα λίγα παλιά εργοστάσια της Ν. Ιωνίας που συνεχίζουν να λειτουργούν μέχρι σήμερα.

Ο κ. Κ.Κυριακού μας ξενάγησε στο εργοστάσιο και παρακολούθησαμε όλη τη γραμμή παραγωγής. Στο τέλος πήραμε συνέντευξη από το βιομήχανο κ. Δημήτρη Εφραίμογλου.

ΕΒΥΠ 21-2-06

Κατασκευή της μακέτας του εργοστασίου της ΕΒΥΠ (ΕΠΙΟΤΕΚ)

Τι κι αν σε ξέχασαν οι άνθρωποι,
τι κι αν ακόμα σε θυμούνται οι σκιές,
τι κι αν ο κήπος σου άνθισε και φέτος.

Εσύ στέκεις κάθε φορά εκεί, θυμάσαι και νοσταλγείς,
πονάς ακόμα όταν σε χτυπά ο αέρας, αλλά δε μιλάς.
Δε λες τίποτα, απλά περιμένεις.
Λες και το 'χεις πάρει απόφαση
πως μια μέρα θα γίνεις κι εσύ
ένα μοντέρνο, ψηλό, γυάλινο κτίριο.

Ίσως ο μόνος που θα κλάψει όταν χαθείς
είναι ο ένας και μοναδικός σου φίλος:
μια ζωγραφιά πάνω σ' έναν τοίχο,
ένα πολύχρωμο γκράφιτι,
μια σφραγίδα αγάπης και παντοτινής φιλίας...

[ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΜΟΥ...]

(Ποίημα του Κ. Καρυωτάκη αφιερωμένο στο παλιό εργοστάσιο της ΕΒΥΠ)

Όλα τα πράγματά μου έμειναν όπως
να 'χω πεθάνει πριν από καιρούς.
Σκόνη στη σκόνη εγέμισεν ο τόπος,
και γράφω με το δάκτυλο σταυρούς.

Όλα τα πράγματά μου αναθυμούνται
μιαν ώρα που περάσαμε μαζί,
σ' εκείνη τα βιβλία μου λησμονούνται,
σ' εκείνη το ρολόι ακόμα ζει.

Ήταν ευτυχισμένη τότε η ώρα,
ήταν ένα δείλι ζωγραφιστό.
Έχω πεθάνει τόσα χρόνια τώρα,
κι έμεινε το παράθυρο κλειστό.

Κανένας, ούτε ο ήλιος, πια δε μπαίνει.
Το ερημικό μου σπίτι αντιβοεί
στην ώρα κείνη ακόμα, που σημαίνει,
αυτή μονάχα, βράδυ και πρωί.

Δεν ξέρω δω ποιος είναι τώρα ο τόπος,
δεν ξέρω ποιος χαράζει τους σταυρούς,
κι όλα τα πράγματά μου έμειναν όπως
να 'χω πεθάνει πριν από καιρούς.

Ο κ. Κυριακού μας ενημερώνει για την παραγωγή του εργοστασίου

Μηχανήματα βαφής

Η αίθουσα με τους αργαλειούς

Συνέντευξη με το βιομήχανο κ. Δημ.Εφραίμογλου

Επίσκεψη στην Τεχνόπολη στο Γκάζι

Στις 21-1-06 επισκεφθήκαμε την Τεχνόπολη στο Γκάζι. Σκοπός της επίσκεψης ήταν να δούμε ένα παράδειγμα αποκατάστασης-επανάχρησης ενός παλιού βιομηχανικού συγκροτήματος.

Η Τεχνόπολη είναι ένα ζωντανό βιομηχανικό μουσείο απaráμιλλης αρχιτεκτονικής, από τα πιο ενδιαφέροντα της Ευρώπης. Σήμερα λειτουργεί σαν χώρος πολιτισμού, φιλοξενώντας εικαστικές εκθέσεις και καλλιτεχνικές παραστάσεις. Στεγάζεται στο παλιό εργοστάσιο φωταερίου της οδού Πειραιώς που ιδρύθηκε το 1857 με βασιλικό διάταγμα του Όθωνα και για πολλά χρόνια τροφοδοτούσε με ρεύμα την Αθήνα. Η επισκευή-αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίηση των παλαιών κτιρίων μαζί με την οργάνωση του ελεύθερου χώρου του συγκροτήματος έγιναν με γνώμονα δύο αρχές: της αυθεντικότητας και της χρηστικότητας. Η κοινωνική και οικονομική σημασία του εργοστασίου φωταερίου, αλλά και η σημαντική αρχιτεκτονική του το καθιστούν ένα από τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα της πόλης των Αθηνών.

Αρχικά περιηγηθήκαμε στους χώρους της έκθεσης «Η Αθήνα τον εικοστό αιώνα». Η έκθεση, χωρισμένη σε πέντε ιστορικές ενότητες, περιλάμβανε φωτογραφικό και κινηματογραφικό υλικό καθώς και αφιερώματα εφημερίδων για την Αθήνα, σε σχέση με τα ιστορικά γεγονότα που προσδιόρισαν τις μεγάλες αλλαγές του 20^{ου} αιώνα.

Στη συνέχεια είδαμε τις εγκαταστάσεις του παλιού εργοστασίου γκαζιού. Ιδιαίτερα μας εντυπωσίασε το κτίριο με τους φούρνους. Εκεί μεταφερόταν από την αυλή ο γαιάνθρακας (πρώτη ύλη) και με την καύση του γινόταν ο διαχωρισμός του αερίου από τα υποπροϊόντα του (κωκ, κατράμι, σκουριά, πίσσα). Το κτίριο αυτό φιλοξενούσε και μια ενδιαφέρουσα έκθεση με θέμα την ιστορία της ΕΡΤ.

Μετά από τρίωρη περιήγηση στον όμορφο αυτό χώρο με τις καμινάδες, τα τεράστια αεριοφυλάκια (καζάνια) και τους φούρνους, αφήσαμε την Τεχνόπολη γεμάτοι εικόνες, γνώσεις και συναισθήματα.

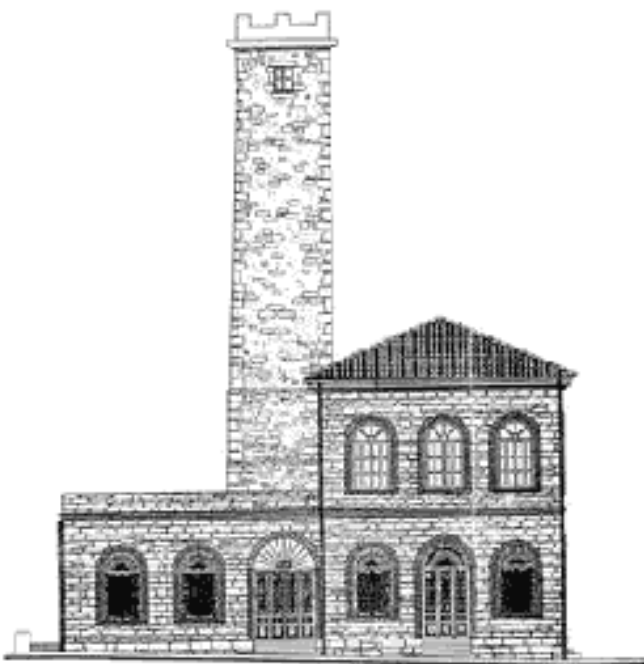
Περιήγηση στην έκθεση για την Αθήνα

Το κτίριο με τους φούρνους

Στο βιομηχανικό μουσείο Ερμούπολης

Στις αρχές Απριλίου, κατά τη διάρκεια της εκδρομής της Β τάξης στη Σύρο, η περιβαλλοντική ομάδα είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τη βιομηχανική κληρονομιά της Ερμούπολης με επίσκεψη στο βιομηχανικό μουσείο. Ολόκληρη η εμπορική και οικονομική δύναμη του παρελθόντος της πρωτεύουσας των Κυκλάδων αντικατοπτρίζεται σήμερα στο όμορφο αυτό μουσείο, που στεγάζεται σε κτίρια παλαιών εργοστασίων. Ο επισκέπτης του μουσείου «ταξιδεύει» σε μια διαδρομή ενάμιση περίπου αιώνα, από τον ερχομό των προσφύγων απ' τις ακτές του Αιγαίου και το κτίσιμο της πρώτης πόλης στα χρόνια της Επανάστασης μέχρι τη σημερινή αναβίωση των ερειπίων της βιομηχανικής ζώνης της Ερμούπολης. Η συλλογή του μουσείου περιλαμβάνει περίπου 300 αντικείμενα του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα (κυρίως μηχανές) από τη ναυπηγική, την τυπογραφία, την κλωστοϋφαντουργία, τη βυρσοδεξιά, τη λουκουμοποιία κλπ.

Σχέδιο του αποκατεστημένου χρωματοργείου Κατσιμαντή που στεγάζει την έκθεση του βιομηχανικού μουσείου. Χτίστηκε το 1885. Αρχικά λειτούργησε ως εργοστάσιο σκαγιών και καρφοβελονών και στη συνέχεια ως χρωματοργείο. Πριν την αποκατάστασή του ο μεγάλος πύργος ψύξης, της παραγωγής σκαγιών, είχε καταρρεύσει παρασύροντας τη στέγη του κτιρίου και τμήμα της νότιας όψης του. Η αποκατάσταση του κτιρίου έγινε το Μάιο του 2001. Σε ερειπιώδη κατάσταση (μισογκρεμισμένο) ήταν και το βυρσοδεψείο Κορνηλάκη, κτισμένο περί το 1881, που πρόσφατα αναστηλώθηκε για να προστεθεί στο δυναμικό του μουσείου και να στεγάσει μόνιμες εκθέσεις.

Η περίπτωση της Ερμούπολης θα πρέπει να αποτελέσει φωτεινό παράδειγμα για κάθε δήμο που αναζητάει την ταυτότητά του και έχει πρώτο μέλημά του να αναδείξει την πολιτιστική κληρονομιά του. Αν υπάρχει βούληση, τότε ακόμα και τα «ετοιμόρροπα ντουβάρια» μεταμορφώνονται σε μνημεία πολιτισμού.

Περιήγηση στους χώρους του μουσείου

Μηχανικός αργαλειός του 1920-25 αγγλικής κατασκευής

Άλλες δραστηριότητες

Εκτός από τις επισκέψεις σε εργοστάσια και μουσεία, το φετινό πρόγραμμα Π.Ε. περιλάμβανε και άλλες δραστηριότητες, όπως:

- **Συνεντεύξεις:** Εξοπλισμένοι με μαγνητοφονάκι και βιντεοκάμερα, γίναμε για λίγο δημοσιογράφοι. Στις 21 Μαρτίου πήραμε συνέντευξη από το δήμαρχο της πόλης μας, που απάντησε υπομονετικά σε όλες τις ερωτήσεις μας. Στη συνέντευξη ήταν παρούσα και η αντιδήμαρχος και πρόεδρος της Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας κ. Ρεγγίνα Ουσταμπασίδου. Μια άλλη ενδιαφέρουσα συνέντευξη πήραμε στις 19 Μαρτίου από τον παλιό υφαντουργό κ. Κων/νο Κυπραίο, που είχε εργοστάσιο στο σημείο που βρίσκεται σήμερα το Κ.Ε.Π. της Ν. Ιωνίας.
- **Οργάνωση θεατρικού δρώμενου:** Το θεατρικό, με θέμα ένα παλιό εργοστάσιο της πόλης μας που κινδυνεύει να κατεδαφιστεί, βασίστηκε σε μια ιδέα της συμμαθήτριάς μας Ειρήνης Τζαμτζή και οργανώθηκε με τη βοήθεια της φοιτήτριας θεατρικών σπουδών Τσάμη Φωτεινής. Η θεατρική ομάδα αποτελούνταν από 9 μαθητές της Α τάξης.
- **Εργαστήριο παραδοσιακών χορών** από τις περιοχές της Μικράς Ασίας και της Νάουσας. Το εργαστήριο διήρκεσε περίπου ένα εξάμηνο. Η διδασκαλία των χορών έγινε από τον καθηγητή χορού κ. Γιάννη Φωτόπουλο με την υποστήριξη του Κέντρου Αιγαιακών Λαογραφικών και Μουσικολογικών Ερευνών (Κ.Α.Λ.Μ.Ε.). Συμμετείχαν 6 μαθήτριες από την Α τάξη.
- **Καλλιτεχνικές κατασκευές:** αφίσες, ζωγραφιές και κατασκευή μακέτας του παλιού εργοστασίου της ΕΒΥΠ.

Συνέντευξη με το Δήμαρχο Ν. Ιωνίας κ. Γιάννη Χαραλάμπους

Συνέντευξη με τον υφαντουργό κ. Κ. Κυπραίό

Η πρώτη συνάντηση για την οργάνωση θεατρικού δρώμενου

Παραδοσιακοί χοροί

Ερωτηματολόγιο συνέντευξης με το Δήμαρχο Ν. Ιωνίας (21/3/06)

- 1) Προέρχεστε από οικογένεια Μικρασιατών προσφύγων; Η οικογένεια αυτή είχε κάποια σχέση με την κλωστοϋφαντουργία;
- 2) Νομίζουμε ότι θα συμφωνήσετε μαζί μας: η βιομηχανική κληρονομιά της Ν. Ιωνίας είναι η ίδια η ιστορία της. Τι έχει κάνει ο Δήμος μέχρι σήμερα για την προστασία και την ανάδειξη αυτής της κληρονομιάς;
- 3) Επισκεφθήκαμε πρόσφατα τα μουσεία Υφαντουργίας – Ταπητουργίας και Ιστορικό –Λαογραφικό του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και μας άρεσαν πολύ. Κατ' αρχήν θα θέλαμε να συγχαρούμε το Δήμο για τη συμβολή του στη δημιουργία και λειτουργία αυτών των μουσείων. Γνωρίζουμε ότι τα μουσεία στεγάζονται σε τμήμα του παλιού εργοστασίου της Ανατολικής Ταπητουργίας που αποκαταστάθηκε. Γιατί δεν διατηρήθηκε το υπόλοιπο τμήμα του ιστορικού αυτού εργοστασίου και γκρεμίστηκε; Πώς σκοπεύει ο Δήμος να αξιοποιήσει στο μέλλον τον υπαίθριο χώρο που δημιουργήθηκε από την κατεδάφιση και που σήμερα λειτουργεί ως δημοτικό πάρκινγκ;
- 4) Ένα άλλο ιστορικό εργοστάσιο της Ν. Ιωνίας είναι αυτό της Βαμβακουργίας στα Πευκάκια, κοντά στο σταθμό του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου. Απ' ότι γνωρίζουμε το πανέμορφο αυτό κτίριο, που αποτελεί στολίδι για την πόλη μας, έχει κριθεί διατηρητέο. Πώς επέτρεψε ο Δήμος τη στέγαση σούπερ μάρκετ στο κτίριο αυτό; Εμείς πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να αξιοποιηθεί καλύτερα. Όπως, για παράδειγμα, αξιοποιήθηκε το παλιό εργοστάσιο φωταερίου στην Τεχνόπολη στο Γκάζι, που πρόσφατα επισκεφτήκαμε. Επίσης, υπάρχουν και άλλα παλιά εργοστάσια, όπως αυτό της ΕΒΥΠ (ΕΡΙΟΤΕΚ) στον Περισσό, που τα έχουν ιδιώτες και το μέλλον τους είναι αβέβαιο. Μήπως θα τα δούμε κι αυτά μια μέρα να γκρεμίζονται ή να μετατρέπονται σε σούπερ μάρκετ; Τι σκοπεύει να κάνει ο Δήμος για να τα προστατεύσει και να τα αναδείξει;
- 5) Στην περιοχή μας τα περισσότερα κλωστοϋφαντουργεία έχουν κλείσει και τα λίγα που έχουν απομείνει προσπαθούν αγωνιωδώς να επιβιώσουν. Το ίδιο πρόβλημα είδαμε και στη Νάουσα, όπου πραγματοποιήσαμε την εκπαιδευτική εκδρομή μας. Υπάρχει πρόβλεψη από το Δήμο Ν. Ιωνίας για την απασχόληση των ανέργων που προκύπτουν από το κλείσιμο αυτών των βιοτεχνιών και εργοστασίων;
- 6) Στο οικοδομικό τετράγωνο που είναι το σχολείο μας βρίσκονται επίσης το 5^ο Γυμνάσιο, ένα νηπιαγωγείο και το Γυμναστήριο του Δήμου. Ένα αίτημα της σχολικής κοινότητας της περιοχής μας, εδώ και πολλά χρόνια, είναι η απομάκρυνση του εργοστασίου που είναι δίπλα στο σχολείο μας, το οποίο ρυπαίνει το περιβάλλον και την αισθητική του χώρου. Εμείς θα προτείναμε στη θέση του να γίνει ένας χώρος χρήσιμος για τη δημιουργική απασχόληση της νεολαίας που θα περιλαμβάνει βιβλιοθήκη με αναγνωστήριο, αίθουσες για παραδοσιακούς χορούς, σκάκι, πολιτιστικές εκδηλώσεις κλπ. Επίσης ζητάμε από το Δήμο να μετατραπούν οι δρόμοι γύρω από αυτό το οικοδομικό τετράγωνο σε πεζόδρομους ή δρόμους ήπιας κυκλοφορίας. Πως βλέπετε τις προτάσεις μας;
- 7) Δεν είναι δύσκολο να παρατηρήσει κανείς ότι η πόλη μας χαρακτηρίζεται από έλλειψη πρασίνου και ελεύθερων χώρων για τους πολίτες. Ποια είναι τα σχέδια του Δήμου για δενδροφυτεύσεις και δημιουργία νέων χώρων πρασίνου και αναψυχής;
- 8) Και μια τελευταία ερώτηση:
Πολλοί έχουν χαρακτηρίσει τη Ν. Ιωνία σαν την «πόλη με τις καμινάδες». Θα συμβάλετε να παραμείνουν όρθιες αυτές οι καμινάδες για να θυμίζουν την ιστορία της πόλης μας ή θα τις δείχνουμε στα παιδιά μας μόνο από τις φωτογραφίες που εμείς τραβήξαμε φέτος;

Περίληψη απαντήσεων του κ. Δημάρχου

1. Είμαι Μικρασιατικής καταγωγής. Ο πατέρας μου μετά τον πόλεμο ασχολήθηκε με την υφαντουργία (δούλευε σε παλιό ξύλινο αργαλειό στο σπίτι μας). Ήταν και συνδικαλιστής και έγινε πρόεδρος του Συνδέσμου Υφαντουργών της Ν. Ιωνίας. Εγώ, όταν τέλειωσα το σχολείο, απασχολήθηκα σαν γραμματέας υπάλληλος του Συνδέσμου.
2. Στη Ν. Ιωνία δημιουργήσαμε το μουσείο υφαντουργίας-ταπητουργίας του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., όπου διασώσαμε την πλούσια κληρονομιά της πόλης στην υφαντουργία. Στις αρχές Ιουνίου ο Δήμος θα οργανώσει ημερίδα με θέμα την υφαντουργία-ταπητουργία, όπου θα κληθούν να μιλήσουν επιστήμονες, βιομήχανοι κλπ.
3. Τα κτίρια που γκρεμίστηκαν ήταν ερείπια, είχαν πέσει η σκεπή και οι τοίχοι. Τα κατεδαφίσαμε κατόπιν εντολής της Νομαρχίας γιατί ήταν επικίνδυνα και ετοιμόρροπα. Υπήρχαν βέβαια κάποιοι αρχαιολόγοι που είχαν κάνει μελέτες και ήθελαν να τα αναπαλαιώσουν. Όμως, ο Δήμος δεν είχε τα οικονομικά μέσα για την αναπαλαίωση, που απαιτούσε πολύ μεγάλο κόστος. Εξάλλου, φρόντισε να διασώσει ένα χαρακτηριστικό κομμάτι του κτιρίου, το αποκατέστησε και εκεί στεγάζονται τώρα τα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών και το Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου. Βέβαια, η πόλη έχει κι άλλες ανάγκες. Η Νέα Ιωνία είναι μια πνιγμένη πόλη που έχει ανάγκη από ελεύθερους χώρους. Έτσι, στον υπαίθριο χώρο που δημιουργήθηκε από την κατεδάφιση έχουμε αποφασίσει να δημιουργήσουμε πάρκο με πνεύμονα πρασίνου, χώρους αναψυχής, παιδικές χαρές κλπ και από κάτω να κατασκευάσουμε υπόγειο γκαράζ για να λύσουμε το πρόβλημα της στάθμευσης των αυτοκινήτων. Στα σχέδια του Δήμου είναι και η δημιουργία πεζόδρομων σε κάποιες περιοχές, για να ανασάνουν τα στενά δρομάκια της πόλης από τα εκατοντάδες παρκαρισμένα αυτοκίνητα, που θα τα απορροφήσει το υπόγειο γκαράζ.
4. Η Βαμβακουργία είναι ένα εκπληκτικό κτίριο. Επιθυμία μου ήταν να στεγαστεί εκεί το Δημαρχείο. Η πρώτη μου πράξη, όταν έγινα Δήμαρχος, ήταν να ζητήσω από το Υπουργείο Πολιτισμού να χαρακτηριστεί διατηρητέο και έτσι να χρηματοδοτηθεί ο Δήμος απ' το Υπουργείο για να το απαλλοτριώσει. Όμως οι αρχαιολόγοι, που τότε ασχολούνταν με τα ερείπια της Ανατολικής Ταπητουργίας, δεν με στήριξαν. Τελικά το κτίριο το αγόρασε κάποιος ιδιώτης, που κατάφερε να το χαρακτηρίσει διατηρητέο και να το εκμεταλλευτεί. Από τη στιγμή που είναι ιδιωτική ιδιοκτησία, για να το πάρει ο Δήμος θα πρέπει να πληρώσει ένα πολύ μεγάλο ποσό, αλλά δεν έχει τα οικονομικά μέσα. Όσον αφορά το παλιό εργοστάσιο της ΕΒΥΠ (ΕΡΠΟΤΕΚ) στον Περισσό, το διεκδικεί ο Δήμος εδώ και 15 χρόνια για να γίνει σχολείο, έχει καταθέσει οικονομική προσφορά ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων, αλλά δεν έχουμε καταφέρει τίποτα γιατί ο ιδιώτης που το αγόρασε έχει βάλει πολύ καλούς δικηγόρους και έχει κερδίσει όλες τις δίκες.
5. Δεν υπάρχει τέτοια πρόβλεψη. Ο Δήμος δεν έχει δικούς του πόρους για να ασκήσει πολιτική απασχόλησης. Πληρώνει τους υπαλλήλους του με χρήματα που του δίνει το Υπουργείο Εσωτερικών. Το θέμα της απασχόλησης των ανέργων είναι αρμοδιότητα της Κυβέρνησης και όχι του Δήμου.
6. Στα σχέδια του Δήμου είναι η μετατροπή των δρόμων του οικοδομικού αυτού τετραγώνου σε πεζόδρομους ή δρόμους ήπιας κυκλοφορίας. Αν ήταν στο χέρι μου, θα έκλεινα όλα τα στενά δρομάκια της περιοχής για τα αυτοκίνητα και θα άφηνα μόνο τους δύο κεντρικούς δρόμους, την Ηρακλείου και την Ελ. Βενιζέλου. Ένα από τα οράματά μου είναι να μπορούν οι πολίτες το καλοκαίρι να βγάζουν τραπεζάκια στο δρομάκι τους για να παίζουν τάβλι ή να τρώνε παρέα με το γείτονά τους και να παίζουν τα παιδιά τους στο δρόμο χωρίς το φόβο των αυτοκινήτων. Για το εργοστάσιο που είναι δίπλα στο 2^ο Λύκειο γίνονται προσπάθειες για την απομάκρυνσή του, αλλά αυτό δεν είναι εύκολο και θα απαιτήσει χρόνο.
7. Έχει απαντηθεί προηγούμενα.
8. Τις καμινάδες δεν πρόκειται να τις γκρεμίσουμε γιατί είναι αυτές που τάϊσαν τους πατεράδες μας, εμάς και σήμερα εσάς. Όσο κι αν γκρεμίζονται τα παλιά κτίρια, αυτές θα διατηρούνται, όχι μόνο γιατί αποτελούν τμήμα της βιομηχανικής κληρονομιάς της πόλης, αλλά και γιατί είναι πανέμορφες ως κτίσματα.

Εκπαιδευτική επίσκεψη στα Κ.Π.Ε Νάουσας & Έδεσσας

Από τις 9 μέχρι τις 12 Φεβρουαρίου πραγματοποιήσαμε την τετραήμερη περιβαλλοντική εκδρομή μας στη Νάουσα, που μέχρι πριν λίγα χρόνια αποτελούσε το μεγαλύτερο κέντρο κλωστοϋφαντουργίας στην Βόρεια Ελλάδα. Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νάουσας μας υποδέχτηκε το απόγευμα της Πέμπτης με μισό μέτρο χιόνι.

Η ομάδα μας εντάχθηκε στο **δίκτυο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης** του Κ.Π.Ε. με θέμα:

«Βιομηχανική κληρονομιά - αξίες από το παρελθόν, παρακαταθήκη για το μέλλον» και παρακολούθησε τριήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικό με το θέμα. Οι επισκέψεις έγιναν κυρίως σε εργοστάσια κατά μήκος του **ποταμού Αράπιτσα**, που διατρέχει την πόλη της Νάουσας. Το κοινό σημείο της Νάουσας με τη Ν. Ιωνία είναι το νερό: σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη και λειτουργία των εργοστασίων κλωστοϋφαντουργίας σε μια περιοχή. Ο ποταμός Αράπιτσα, με τα ανεξάντλητα νερά του, έγινε η κοιτίδα της βιομηχανικής επανάστασης της Νάουσας, που συνδέθηκε άρρηκτα με την οικονομική, αλλά και πολιτιστική ακμή της τοπικής κοινωνίας.

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στη Νάουσα

Στη Νάουσα υπάρχει πλούσιο παρελθόν μιας ανεπτυγμένης χειροτεχνίας-βιοτεχνίας, πριν ακόμη από την επανάσταση κατά των Τούρκων και την καταστροφή της το 1822. Είχαν αναπτυχθεί η οπλοποιία, η αργυροχοΐα, η μαχαιροποιία, η βαφική και κυρίως η **υφαντική** (μάλλινα υφάσματα-σαγιάκια, μεταξωτά, λινά και προσόψια). Οι δραστηριότητες αυτές επέτρεψαν τον πλουτισμό των κατοίκων της και βοήθησαν την ανάπτυξη του εμπορίου. Οι τοπικοί έμποροι πουλούσαν τα προϊόντα της χειροτεχνίας όχι μόνο στο εσωτερικό, αλλά και στο εξωτερικό (Βιέννη, Πέστη, Μόσχα, Οδησός, Γερμανία κλπ), όπου είχαν ανταποκριτές. Μετά την καταστροφή της πόλης από τους Οθωμανούς, σύντομα οι δραστηριότητες αυτές επανέρχονται στο προσκήνιο και το 1874-1875 ιδρύεται το εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας «**Λόγγου-Κύρτση-Τουρπάλη**», το πρώτο σύγχρονο εργοστάσιο της Μακεδονίας και ίσως ένα από τα πρώτα των Βαλκανίων. Ακολουθούν στα επόμενα χρόνια και μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα τέσσερις ακόμη βιομηχανικές μονάδες στον ίδιο τομέα δραστηριότητας, οι οποίες προσφέρουν απλόχερα θέσεις εργασίας και αποτελούν τον πυρήνα της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής. Η ανάπτυξη του συγκεκριμένου κλάδου συνεχίζεται και τον 20^ο αιώνα. Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και τον 1^ο Παγκόσμιο, μια νέα σειρά μεγάλων εργοστασίων ιδρύονται στη Νάουσα, συνδεδεμένων κυρίως με την οικογένεια Λαναρά, οι οποίοι από το 1932 επεκτείνουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στην Αθήνα, ιδρύοντας και εκεί νέα εργοστάσια. Από το 1950 αναπτύσσονται στη Νάουσα και άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες στους τομείς της τυποποίησης φρούτων και της οινοποιίας. Ωστόσο, από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 σημειώνεται μεγάλη πτώση στη βιομηχανική δραστηριότητα, η οποία σημαδεύεται από το κλείσιμο των δύο μεγάλων εργοστασίων ΒΕΤΛΑΝΣ και ΠΕΛΛΑ – ΟΛΥΜΠΙΟΣ. Η μείωση της δραστηριότητας επεκτείνεται και στους κλάδους της τυποποίησης και εμπορίας φρούτων. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η δραματική αύξηση του ποσοστού **ανεργίας** στην περιοχή και η μείωση του εισοδήματος, με συνέπεια τη δυσμενή εξέλιξη και της γεωργίας που αποτελούσε (και αποτελεί) την άλλη μεγάλη πηγή οικονομικών πόρων. Τα τελευταία χρόνια τα αλληπάλληλα λουκέτα στα εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας έχουν μετατρέψει τη Νάουσα σε πόλη ανέργων.

Τα σήματα των νηματουργείων «Λόγγου-Τουρπάλη» και «Γκούτα-Καράτζια

Νάουσα η κινητήρια δύναμη

Για τη Νάουσα η ύπαρξη άφθονων νερών με σημαντικές υψομετρικές διαφορές αποτέλεσε έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες εκβιομηχάνισης σε μια εποχή που η υδροκίνηση ήταν η μόνη εφικτή πηγή ενέργειας. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα δημιουργούνται στην περιοχή εργοστάσια σε απόκρημνα σημεία, στα βάθη υδατοπτώσεων, για να εκμεταλλευτούν τη δύναμη του νερού.

Οι μηχανισμοί υδροκίνησης ήταν η καρδιά του κάθε εργοστασίου στη Νάουσα. Στην κατασκευή των εργοστασίων έπαιξε καθοριστικό ρόλο το σημείο τοποθέτησης της τουρμπίνας (συνήθως στο πιο μεγάλο βάθος του γκρεμού) για την αξιοποίηση της υδατόπτωσης. Με βάση το σημείο αυτό γινόταν ο σχεδιασμός των κτιρίων, ο προσανατολισμός και το σχήμα τους.

Τα εργοστάσια της Νάουσας χρησιμοποιούσαν σαν κινητήριες διατάξεις:

- Το **τσέρκι**, που ήταν η πιο απλή τεχνική εξέλιξη της οριζόντιας φτερωτής, σαν αυτής που συναντάμε στους νερόμυλους. Εφαρμόστηκε στην αρχική περίοδο εκβιομηχάνισης (τέλη του 19^{ου} αι.)
- Τις **τουρμπίνες** (υδροστρόβιλους), που αντικατέστησαν τις παλιότερες φτερωτές και παρείχαν μεγάλη ισχύ.

Η «καρδιά» του παλιού εργοστασίου της Βέτλανς ήταν ο υδροηλεκτρικός σταθμός στην όχθη του ποταμού Αράπιτσα, που τον επισκεφθήκαμε.

Φωτογραφίες από μηχανήματα, πίνακες ηλεκτρικών οργάνων και τη φίρμα ενός κατασκευαστή.

Σήμερα το παλιό βιομηχανικό κτίριο είναι στην ιδιοκτησία του Δήμου Νάουσας και προγραμματίζεται η μερική επαναλειτουργία του υδροηλεκτρικού σταθμού, κυρίως για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Το πρωί της Παρασκευής ξεκινήσαμε με επίσκεψη στο παλιό εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας «Πέλλα – Όλυμπος», που σήμερα δεν λειτουργεί και χρησιμοποιείται σαν αποθηκευτικός χώρος. Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε ένα εργοστάσιο σε λειτουργία, τα κλωστήρια «Βαρβαρέσος» και παρακολουθήσαμε όλη τη διαδικασία της παραγωγής. Οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων δεν ήταν οι καλύτερες λόγω του υψηλού θορύβου από τη λειτουργία των μηχανημάτων και της δυσκολίας στην αναπνοή από το χνούδι του βαμβακιού. Μετά βρεθήκαμε στο παλιό εργοστάσιο της Βέτλανς. Ύστερα από μια σύντομη ενημέρωση που μας έγινε, κατεβήκαμε στον υδροηλεκτρικό σταθμό του εργοστασίου, δίπλα στην όχθη του ποταμού Αράπιτσα.

1. Στο εργοστάσιο «Πέλλα-Όλυμπος»
2. Στα κλωστήρια «Βαρβαρέσος»
3,4,5. Στο παλιό εργοστάσιο «Βέτλανς Νάουσα»

Η τελευταία μας επίσκεψη το πρωινό της Παρασκευής, έγινε στο ανακατασκευασμένο εργοστάσιο «Λόγγου–Κύρτση–Τουρπάλη», το πρώτο που λειτούργησε στη Νάουσα (1874). Το εργοστάσιο σταμάτησε να λειτουργεί το 1936, όταν καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς από πυρκαγιά. Σήμερα στεγάζει τη **Σχολή Διοίκησης Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας**. Αφού πρώτα μας ξενάγησαν στους χώρους της σχολής, στη συνέχεια μας ενημέρωσαν για τη λειτουργία της, το αντικείμενο και το πρόγραμμα σπουδών της.

Επίσκεψη στη σχολή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

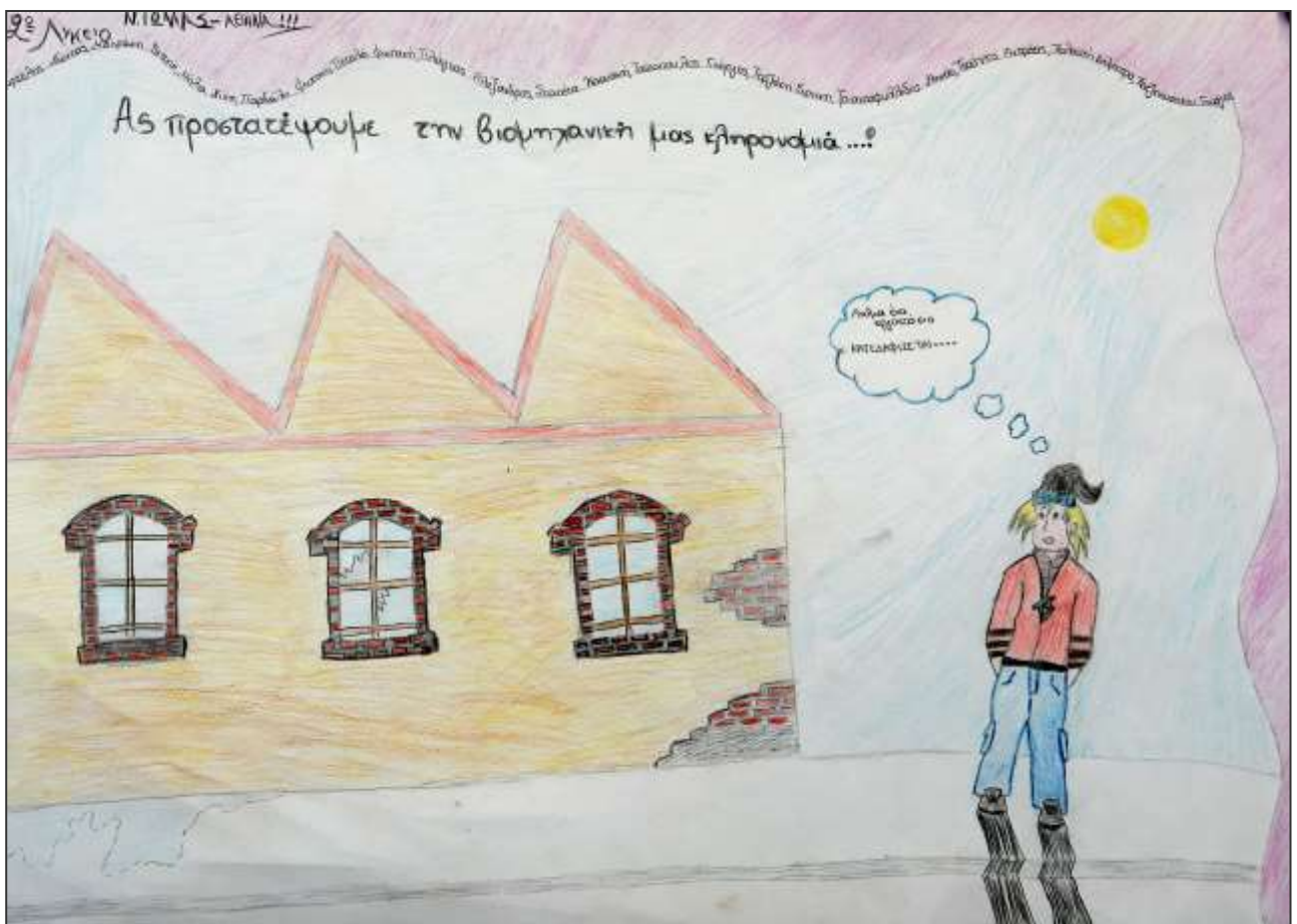
Το απόγευμα της ίδιας μέρας πήγαμε στο **άλσος του Αγ. Νικολάου**, στους πρόποδες του Βερμίου και απολαύσαμε έναν περίπατο στο χιονισμένο τοπίο.

Το πρωί του Σαββάτου ολοκληρώσαμε το πρόγραμμά μας στο Κ.Π.Ε. Νάουσας. Χωρισμένοι σε δύο ομάδες, αποτυπώσαμε τις εμπειρίες μας σε ζωγραφιές και ακολούθησε παρουσίαση των εργασιών των ομάδων.

Άλσος Αγίου Νικολάου - Νάουσα

Εργασίες ομάδων στο Κ.Π.Ε. Νάουσας και παρουσίαση των εργασιών

Έδεσσα, η πόλη των νερών

Το απόγευμα του Σαββάτου πήγαμε μια βόλτα στην Έδεσσα, την πόλη των νερών. Η αφθονία των νερών του Εδεσσαίου ποταμού και η μορφολογία του εδάφους έδωσαν τη δυνατότητα για εκμετάλλευση και αξιοποίηση της υδροκίνησης ως πηγής ενέργειας με σκοπό την παραγωγή έργου.

Ιστορική αναδρομή: Η Έδεσσα από πολύ παλιά εκμεταλλεύτηκε την κινητήρια δύναμη των νερών λειτουργώντας νερόμυλους και υποτυπώδεις βιομηχανικές μονάδες. Συστηματικότερη έγινε η εκμετάλλευση του νερού από τα τέλη του 19^{ου} αι. όταν εγκαταστάθηκαν υδροκίνητα εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας από Ναουσαίους επιχειρηματίες, με πρώτο το **νηματοουργείο του Γ. Τσίτση** (1895). Το εργοστάσιο αυτό εξελίχτηκε σε ένα από τα μεγαλύτερα νηματοουργεία των Βαλκανίων. Άλλα μεγάλα εργοστάσια της Έδεσσας ήταν το νηματοουργείο «Κάτω Εστία», το κλωστοϋφαντουργείο «Άνω Εστία», το εριοουργείο «ΣΕΦΕ.ΚΟ» και το Κανναβουργείο.

Το **Κανναβουργείο** ιδρύθηκε το 1908 και τα προϊόντα που παρήγαγε ήταν σχοινιά και σπάγκοι από καννάβι. Σήμερα, διατηρώντας το μηχανολογικό εξοπλισμό του, ανήκει στο Δήμο Έδεσσας. Βρίσκεται κάτω από το πάρκο των καταρρακτών καταλαμβάνοντας έκταση 14 στρεμμάτων και αποτελείται από 4 όγκους κτισμάτων: το κτίριο παραγωγής, το κτίριο αποθήκευσης-συσσκευασίας, το μηχανουργείο και τις βοηθητικές εγκαταστάσεις.

Η βιομηχανική ακμή της Έδεσσας στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας υπήρξε τις δεκαετίες του 1920 και του '30 τόσο μεγάλη ώστε δικαιώθηκε ο χαρακτηρισμός της ως «Μάντσεστερ της Ανατολής». Το ίδιο διάστημα λειτουργούσαν στην Έδεσσα και 15-20 μεταξουργεία στα οποία δούλευαν 600 εργάτες. Η Έδεσσα ήταν η δεύτερη πόλη στην παραγωγή μεταξιού μετά το Σουφλί. Στα τέλη της δεκαετίας του '50 τα περισσότερα εργοστάσια της περιοχής έκλεισαν λόγω οικονομικών προβλημάτων και έκτοτε δεν υπήρξε αξιόλογη βιομηχανική ανάπτυξη στην περιοχή.

Το Κανναβουργείο της Έδεσσας είναι ίσως το μοναδικό παλιό εργοστάσιο που σώζεται στην Ελλάδα με πλήρη το μηχανολογικό εξοπλισμό του.

Το Κανναβουργείο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στη φωτογραφία διακρίνονται οι καταρράκτες.

Κατά την επίσκεψή μας στην Έδεσσα κινηθήκαμε στην περιοχή που φαίνεται στο παραπάνω σχεδιάγραμμα. Ξεκινήσαμε με μια βόλτα στο πάρκο των καταρρακτών και στη συνέχεια μας παρέλαβαν οι εκπαιδευτικοί του Κ.Π.Ε. Έδεσσας. Περπατώντας ανάμεσα σε αναπαλαιωμένους μύλους φτάσαμε στο Κ.Π.Ε που στεγάζεται στον παλιό αλευρόμυλο Σαλαμπάση. Εκεί παρακολουθήσαμε μια ενδιαφέρουσα ταινία για το νερό. Ακολούθησε επίσκεψη σ' ένα όμορφο ενυδρείο, στεγασμένο στον παλιό νερόμυλο Γιαννάκη. Εκεί είδαμε από ψάρια μέχρι κουνελάκια και φιδάκια που ήθελαν χάρη...Φυσικά, δεν μπορούσαμε να φύγουμε από την Έδεσσα χωρίς να δούμε ένα παλιό εργοστάσιο. Κάτω από το πάρκο των καταρρακτών (τοποθεσία «Μεγάλος Κρημνός»), κατεβαίνοντας έναν ψηλό βράχο με δύο ασανσέρ, βρεθήκαμε μπροστά στο Κανναβουργείο. Ένα μικρό τμήμα του εργοστασίου έχει διαμορφωθεί σε έναν όμορφο χώρο στον οποίο λειτουργούν αναψυκτήριο, εστιατόριο και μπαρ. Στο εργοστάσιο πρόκειται να λειτουργήσει βιομηχανικό μουσείο από το Δήμο της Έδεσσας. Τελειώσαμε τη βόλτα μας στην πόλη με περπάτημα στα σοκάκια της παλιάς συνοικίας Βαρόσι που διατηρεί το παραδοσιακό της χρώμα.

Το πρωί της Κυριακής, κατά την επιστροφή μας στην Αθήνα, επισκεφθήκαμε τον αρχαιολογικό χώρο της Βεργίνας.

Πάρκο καταρρακτών – Κ.Π.Ε. Έδεσσας

To Kanvaβourγeio

Εισήγηση της περιβαλλοντικής ομάδας στην ημερίδα για την κλωστοϋφαντουργία και την ταπητουργία

Στις 14 Ιουνίου είχαμε την ευκαιρία να παρουσιάσουμε στην τοπική κοινωνία ένα μικρό δείγμα της εργασίας του φετινού προγράμματος, με τη συμμετοχή μας στην ημερίδα του Δήμου Ν.Ιωνίας και του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ που είχε θέμα:

«Κλωστοϋφαντουργία και ταπητουργία. Το χθες, το σήμερα, το αύριο»

Εκτός από την ομάδα μας, στην ημερίδα μίλησαν επιστήμονες και ερευνητές, βιομήχανοι, βιοτέχνες και παλιοί υφαντουργοί, καθηγητές Τ.Ε.Ι και ο γνωστός σχεδιαστής μόδας κ. Γιάννης Τσεκλένης. Την ημερίδα παρακολούθησαν ο Δήμαρχος Ν. Ιωνίας, δημοτικοί σύμβουλοι, μέλη του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, μέλη του Συνδέσμου Υφαντουργών-Βιοτεχνών Ν.Ιωνίας και άλλων τοπικών φορέων, επιστήμονες, δημοσιογράφοι και πολύς κόσμος. Έξω από την αίθουσα της ημερίδας, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, υπήρχε έκθεση φωτογραφίας και καλλιτεχνικών δημιουργιών της ομάδας μας. Μετά το τέλος της εισήγησής μας αποσπάσαμε το χειροκρότημα όλων των παρευρισκομένων, που μας συνεχάρησαν για το πρόγραμμά μας και την ευαισθησία που δείξαμε για τη βιομηχανική κληρονομιά της πόλης μας.

Μεταξύ των εισηγητών της ημερίδας ήταν και ο μεταξουργός κ. Γιώργος Τσακίρης από το Σουφλί που έκανε μια ενδιαφέρουσα παρουσίαση για το μετάξι.

Ο κ. Τσακίρης είχε ξεναγήσει στη βιοτεχνία του την περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου μας το Νοέμβριο του 2001. Τότε η ομάδα είχε παρακολουθήσει τριήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο Κ.Π.Ε. Σουφλίου με θέμα: «Οι περιπέτειες του μεταξοσκώληκα στην πόλη του μεταξιού».

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ
 ΚΕΝΤΡΟ ΣΠΟΥΔΗΣ & ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α
ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΑΠΗΤΟΥΡΓΙΑ
 Το χθές, το σήμερα, το αύριο.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2006

Πατριάρχου Ιωακείμ 4
 Νέα Ιωνία 14234

Εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος

Στις 23 Ιουνίου παρουσιάσαμε την εργασία του φετινού προγράμματος Π.Ε. στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου Ν.Ιωνίας. Είχε προηγηθεί μία ακόμα παρουσίαση στις 15 Μαΐου, στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου μας (μόνο για τους συμμαθητές και τους καθηγητές μας).

Στην εκδήλωση παρευρέθησαν ο Δήμαρχος Ν. Ιωνίας κ. Γ. Χαραλάμπους, η Αντιδήμαρχος κ. Ρ. Ουσταμπασίδου, δημοτικοί σύμβουλοι, ο Διευθυντής και καθηγητές του σχολείου μας, ο πρώην διευθυντής μας κ. Ν. Απέργης, η πρόεδρος και μέλη της σχολικής επιτροπής, η αρχαιολόγος κ. Όλγα Βογιατζόγλου, μέλη του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και του Κ.Α.Λ.Μ.Ε, η εκπαιδευτικός του Κ.Π.Ε. Νάουσας κ. Λιάνα Στυλιανού (η παρουσία της στην εκδήλωσή μας ήταν μια ευχάριστη έκπληξη), εκπαιδευτικοί άλλων σχολείων, βιοτέχνες και υφαντουργοί, δημοσιογράφοι, εκπρόσωποι τοπικών φορέων, γονείς, συμμαθητές και φίλοι μας.

Η εκδήλωση περιλάμβανε παρουσίαση της εργασίας με προβολή διαφανειών, απαγγελία ποιημάτων, θεατρικό δρώμενο με θέμα ένα παλιό εργοστάσιο, παραδοσιακούς χορούς από τη Μ.Ασία και τη Νάουσα και έκθεση φωτογραφιών, αφισών και καλλιτεχνικών δημιουργιών. Μετά το τέλος της εκδήλωσης ο Διευθυντής του σχολείου μας απένειμε αναμνηστικούς τίτλους συμμετοχής στο πρόγραμμα. Το θερμό χειροκρότημα των καλεσμένων ήταν μια επιβράβευση της προσπάθειάς μας, ενώ τα εγκωμιαστικά σχόλια που ακούσαμε μετά το τέλος της εκδήλωσης μας γέμισαν με αισιοδοξία για συνέχιση αυτής της προσπάθειας και την επόμενη σχολική χρονιά.

Θεατρικό δράμενο

Παραδοσιακοί χοροί

Διαπιστώσεις-συμπεράσματα-προτάσεις

Με την ολοκλήρωση του φετινού προγράμματος Π.Ε. διαπιστώσαμε ότι τα παλιά βιομηχανικά κτίρια της πόλης μας αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο τμήμα της ιστορίας της. Μέσα σ' αυτά χιλιάδες άνθρωποι εργάστηκαν, έκαναν όνειρα και διαμόρφωσαν αξίες για μια καλύτερη ζωή. Μελετώντας αυτούς τους χώρους αναβιώσαμε συνθήκες και τρόπους ζωής, καταστάσεις και ανθρώπινες σχέσεις, ολόκληρο το κλίμα μιας εποχής καθώς και τις ελπίδες, τις φιλοδοξίες και το μόχθο των Μικρασιατών προσφύγων για επιβίωση και δημιουργία. Αντιληφθήκαμε τη μεγάλη συνεισφορά των προσφύγων στην ανάπτυξη της κλωστοϋφαντουργίας και της ταπητουργίας, κλάδων που για πολλά χρόνια στήριζαν (και, παρά τη σημερινή κρίση, στηρίζουν ακόμα) την τοπική και εθνική οικονομία. Παράλληλα μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα τις γειτονιές της πόλης μας, να μελετήσουμε την ιστορική τους εξέλιξη, να συνομιλήσουμε με αρμόδιους φορείς και κατοίκους, να εντοπίσουμε προβλήματα και να προτείνουμε λύσεις, να οραματιστούμε ένα καλύτερο αύριο για την πόλη μας. Έτσι, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι είναι αναγκαία η ορθή διαχείριση των παλιών βιομηχανικών κτιρίων, που δεν είναι φαντάσματα του παρελθόντος, αλλά ζωντανά πολιτιστικά μνημεία που χρειάζονται προστασία. Δυστυχώς, πολλά από αυτά έχουν ήδη κατεδαφιστεί, ενώ πολλά άλλα στέκουν σήμερα εγκαταλειμμένα ή υποβαθμισμένα. Το ζήτημα που τίθεται επιτακτικά είναι με ποιο τρόπο τα εναπομείναντα βιομηχανικά κτίρια και συγκροτήματα, τα οποία αποτελούν σήμερα ιδιωτικές ιδιοκτησίες, θα διατηρήσουν τον ιστορικό τους χαρακτήρα και θα παραμείνουν αρχιτεκτονικά αξιόλογα. Χρειάζεται να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες από την Πολιτεία, τις Δημοτικές Αρχές, τοπικούς φορείς και πολίτες για να βρεθεί λύση ώστε τα κτίρια αυτά να προστατευτούν, να αναδειχτούν και ορισμένα από αυτά να αναβιώσουν επαναχρησιμοποιούμενα. Τα παραδείγματα της Τεχνόπολης στο Γκάζι, της Ερμούπολης, της Έδεσσας, της Νάουσας, του Λαυρίου, του Βόλου και πολλών άλλων ελληνικών πόλεων μας δείχνουν ότι τα παλιά βιομηχανικά κτίρια μπορούν να αναλάβουν νέες χρήσεις και ρόλους στις σύγχρονες πόλεις προσφέροντας καινούργιους λειτουργικούς χώρους, αλλά με σεβασμό στην ταυτότητά τους. Είναι ίσως η τελευταία ευκαιρία για τη Ν. Ιωνία να προβάλει και αξιοποιήσει αυτό το σημαντικό απόθεμα της βιομηχανικής της κληρονομιάς. Άλλωστε, αυτό ήταν και το μήνυμα της φετινής Παγκόσμιας Ημέρας Πολιτιστικής Κληρονομιάς που γιορτάστηκε στις 18 Απριλίου και ήταν αφιερωμένη στη βιομηχανική κληρονομιά.

*«Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν,
σβήνει κανείς ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον...»*

Γ. Σεφέρης

Προτάσεις

- Βιομηχανική κληρονομιά χωρίς τα υλικά της τεκμήρια (εργοστάσια, μηχανήματα κλπ) δεν υπάρχει. Τα παλιά βιομηχανικά συγκροτήματα της Ν. Ιωνίας, που αποτελούν όχι μόνο σημαντικές μαρτυρίες της ιστορίας και της ανάπτυξής της, αλλά και αξιόλογα δείγματα νεοελληνικής αρχιτεκτονικής θα πρέπει να διασωθούν, αναδειχτούν και επανεναταχθούν στη σύγχρονη ζωή της πόλης με νέο λειτουργικό ρόλο που να αναδεικνύει την ιστορική τους ταυτότητα.
- Να αλλάξει χρήση το διατηρητέο κτίριο της Βαμβακουργίας στα Πευκάκια, που σήμερα στεγάζει σούπερ μάρκετ. Προτείνουμε τη δημιουργία σχολής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Ν.Ιωνία, με αντικείμενο σχετικό με τη βιομηχανική αρχαιολογία ή την υφαντουργία, που θα στεγαστεί στο κτίριο αυτό.
- Να διασωθεί και αποκατασταθεί το εργοστάσιο της ΕΒΥΠ στον Περισσό. Λόγω του προβλήματος σχολικής στέγης στην περιοχή (ως γνωστόν συστεγάζονται τρία σχολεία στο κτίριο του 6^{ου} Λυκείου Ν.Ιωνίας, στην οδό Σαλαμίνας), προτείνουμε τη στέγαση σχολικού συγκροτήματος στο κεντρικό κτίριο του αποκαταστημένου εργοστασίου και τη δημιουργία βιομηχανικού μουσείου στο κτίριο με την οδοντωτή στέγη.
- Να οργανωθεί από το Δήμο Ν. Ιωνίας συνέδριο ή ημερίδα με θέμα τη βιομηχανική κληρονομιά της πόλης.
- Να δοθούν κίνητρα από την Πολιτεία ώστε τα εργοστάσια και οι βιοτεχνίες κλωστοϋφαντουργίας που λειτουργούν σήμερα να ξεπεράσουν την κρίση και να μην κλείσουν.
- Όλοι οι μαθητές σχολείων της Ν. Ιωνίας να επισκέπτονται συχνά τα μουσεία του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ ώστε να διδάσκονται την τοπική ιστορία.
- Όπως προαναφέραμε, στον υπαίθριο χώρο του οικοδομικού τετραγώνου 150 που δημιουργήθηκε από την κατεδάφιση τμήματος της Ανατολικής Ταπητουργίας, σχεδιάζεται από το Δήμο Ν.Ιωνίας η δημιουργία πάρκου αναψυχής με υπόγειο γκαράζ. Με το πάρκο θα συμφωνήσουμε. Αναμφισβήτητα η πόλη μας έχει ανάγκη από νέους ελεύθερους χώρους πρασίνου και αναψυχής. Θα διαφωνήσουμε όμως με την κατασκευή του υπόγειου γκαράζ γιατί πιστεύουμε ότι με τη δημιουργία κάποιων εκατοντάδων θέσεων στάθμευσης δεν θα λυθεί το πρόβλημα του παρκαρίσματος. Επιπλέον, ενθαρρύνονται οι πολίτες να χρησιμοποιούν περισσότερο τα αυτοκίνητά τους αντί για τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Αυτό θα φέρει περισσότερο θόρυβο και καυσαέριο στην πόλη μας και θα εντείνει το κυκλοφοριακό πρόβλημα.
Γι αυτό εμείς προτείνουμε:
 - i) να ληφθούν μέτρα για αποθάρρυνση της χρήσης του Ι.Χ. στην πόλη μας με ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, καλύτερο δίκτυο δημοτικής συγκοινωνίας και συχνότερα δρομολόγια του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου.
 - ii) την εφαρμογή του συστήματος ελεγχόμενης στάθμευσης στην περιοχή του εμπορικού κέντρου της πόλης
 - iii) την κατασκευή περισσότερων πεζόδρομων και τη δημιουργία ποδηλατόδρομων.
- Να απομακρυνθεί το εργοστάσιο που είναι δίπλα στο σχολείο μας, το οποίο ρυπαίνει το περιβάλλον και την αισθητική του χώρου. Εμείς προτείνουμε στη θέση του να γίνει ένας χώρος χρήσιμος για τη δημιουργική απασχόληση της νεολαίας που θα περιλαμβάνει βιβλιοθήκη με αναγνωστήριο, αίθουσες για διδασκαλία παραδοσιακής μουσικής και χορών, λειτουργία εργαστηρίου υφαντικής, πολιτιστικές εκδηλώσεις κλπ..

Ενδεικτική βιβλιογραφία

1. «Η βιομηχανική κληρονομιά της Ν. Ιωνίας», Ο. Βογιατζόγλου, Ε. Μαΐστρου,..., Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ
2. «Ν. Ιωνία 1923-2003, 80 χρόνια», λεύκωμα του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.
3. «Τα ελληνικά κλωστοϋφαντουργεία», Κ.Δεμίρη, Πολιτ. Τεχνολ. Ίδρυμα ΕΤΒΑ
4. «Άνθρωποι και μηχανές», εκδόσεις Οξύ
5. «Η βιομηχανική αρχαιολογία», Jacques Pinard, Πολιτ. Τεχνολ. Ίδρυμα ΕΤΒΑ
6. «Πόλεις της σιωπής», Λίλα Λεοντίδου, Πολιτ. Τεχνολ. Ίδρυμα ΕΤΒΑ
7. Περιοδικό «Τεχνολογία», Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς
8. «Βιομηχανική Νάουσα», ένθετο «Επτά Ημέρες» της εφημερίδας Καθημερινή, Μάρτιος 2001
9. Περιοδικό «Λυχνάρι» του Ιωνικού Συνδέσμου
10. Τοπική εφημερίδα «Ζω στη Νέα Ιωνία»

“...Οι διάσπαρτες μεγαλειώδεις καμινάδες πετάγονται περήφανα μέσα από την πυκνή δόμηση, αδιάψευστοι μάρτυρες του βιομηχανικού παρελθόντος της περιοχής. Η τύχη αυτών των βιομηχανικών συγκροτημάτων, που με τον όγκο τους επιβάλλονται στο δομημένο περιβάλλον, θα πρέπει να προβληματίσει τους αρμόδιους για το πόσο θα γίνουν βορά στη μανία της «αξιοποιητικής» ανοικοδόμησης ή θα αξιοποιηθούν ουσιαστικά για τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Λύση που διασώζει τη βιομηχανική παράδοση και διατηρεί την ιστορική μνήμη.”

Όλγα Δακουρά-Βογιατζόγλου, αρχαιολόγος
(Από το άρθρο της «Βιομηχανική κληρονομιά στα βόρεια της Αθήνας»,
περιοδικό Τεχνολογία - τεύχος 9, 1999)

«Τη δεκαετία του '50 η Ν. Ιωνία έσφυζε από ζωή. Οι πρόσφυγες του '22, με την εργατικότητά τους, κατόρθωσαν να γίνουν οι πρώτοι στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας. Δίπλα στα μεγάλα εργοστάσια του Μποδοσάκη, του Σαραντόπουλου, της Μουταλάσκη, υπήρχαν και οι μικρές οικογενειακές βιοτεχνίες. Οι περισσότεροι Νεοϊωνιώτες είχαν από έναν ή δύο αργαλειούς στα σπίτια τους, τους οποίους δούλευε όλη η οικογένεια. Περπατούσες στους δρόμους και άκουγες το συντονισμένο χτύπο των αργαλειών. Έτσι, η Ν. Ιωνία γρήγορα πήρε τον τίτλο του “Μάντσεστερ της Ελλάδας”».

Γιάννης Κορίδης, συγγραφέας – ποιητής

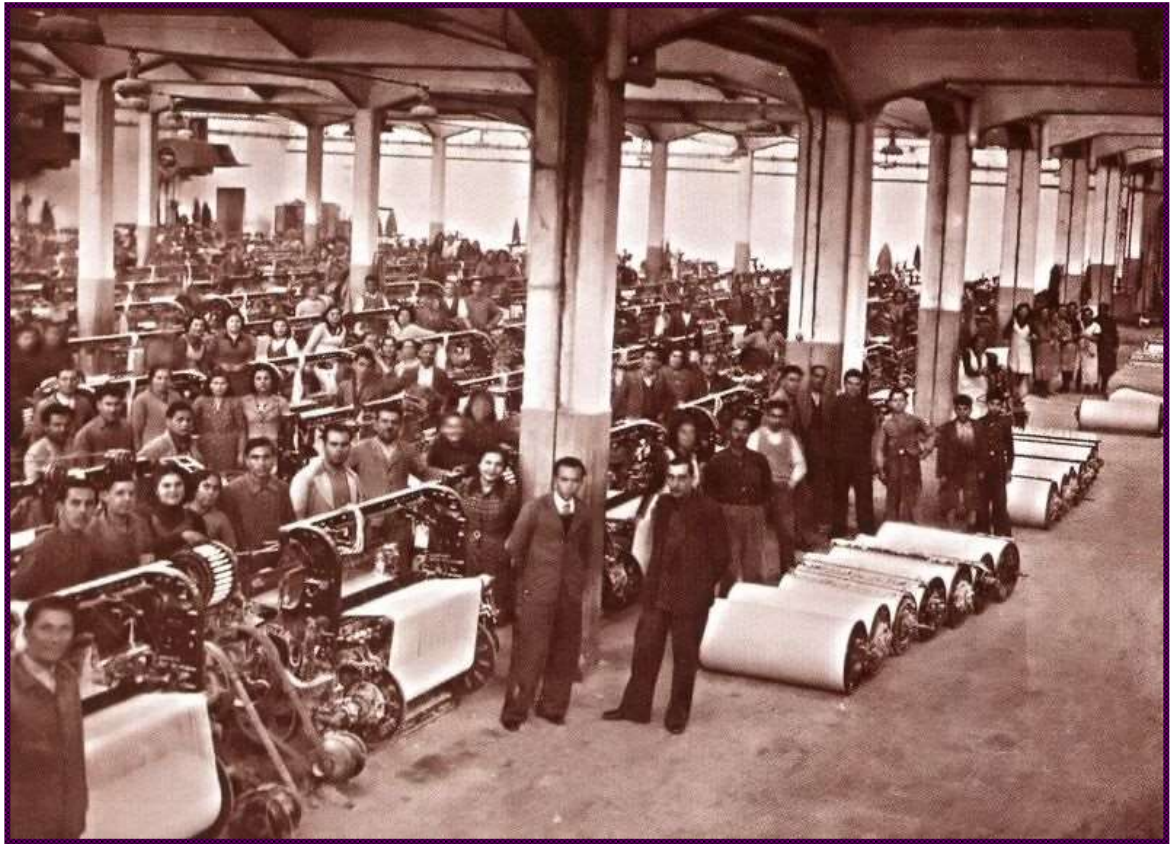

Γκρηλίζοντας για φωτογράμιο,
χάνεται ένα κομμάτι της ιστορίας
της πόλης μας...

Προσπαθώ την διοικητική
κλινική της πόλης μας

2^ο ενιαίο γύμνο Ν.Ιωνίας
Περιβαλλοντική Ομάδα 2005-06

*"...Όποιος την ιστορία του την ίδια δεν γνωρίζει,
το πώς και το γιατί εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια,
στης αμάθειας το σκοτάδι μένει
και ζει μονάχα απ' τη μια μέρα στην άλλη..."*

Γ. Β. Γκαίτε

